İYİ KİTAP

Aylık Okul Öncesi, Çocuk ve Gençlik Kitapları Gazetesi

Ağustos 2011
Sayı 30
Ücretsizdir
www.iyikitap.net

Atom bombasından sağ çıkmak…

Amerika'nın 1945 Ağustos'unda Hiroşima ve Nagazaki'ye attığı atom bombasının üzerinden tam 66 yıl geçti. Yalınayak Gen bu korkunç olayı bizzat yaşamış bir çizerin gözünden anlatıyor.

İyi Kitap'ta bu ay...

6 Ağustos 1945'de Hiroşima'ya, üç gün sonra da Nagazaki'ye atılan atom bombasının ardından tam 66 yıl geçti. 360 bin kişinin ölümüne, on binlerce insanın da kalıcı olarak sakatlanmasına sebep olan olayın etkileri yeni kuşaklar üzerinde de devam ediyor. Bu meşum olayın yıldönümü olması vesilesiyle Ağustos sayımızda, bu felaketin ve edebiyattaki izlerinin peşine düştük. Atom bombası gerçeğini ve sonrasında yaşananları anlatan, dört ciltlik Yalınayak Gen serisinin yaratıcısı, kendisi de bir atom bombası mağduru olan Keiji Nakazawa'nın röportajı geçmişe, günümüze ve asla unutulmaması gerekenlere dair çok şey söylüyor.

Yaz tatilinizin daha dolu ve keyifli geçmesi için güncel okul öncesi, çocuk ve gençlik kitaplarını tanıtmayı da ihmal etmedik. Dopdolu bir Eylül sayısında buluşmak üzere şimdilik hoşçakalın!

Keiji Nakazawa, 1939 yılında, Hiroşima'da doğdu. 6 Ağustos 1945'te, altı yaşındayken atılan atom bombası sırasında babasını, ağbisini ve ablasını kaybetti. Bombadan hemen sonra doğan kız kardeşi ancak birkaç hafta yaşadı. Annesi uzun yıllar radyasyonun sebep olduğu hastalıklarla boğuştuktan sonra 1966 yılında öldü. Nakazawa'nın hayatta kalması ise sadece bir şans eseriydi; annesinin bir arkadaşı çağırdığı için patlama anında okul duvarının arkasında duruyordu. İlk kez Japonya'da *manga*'larda yayımlanan, Türkiye'de ise Desen Yayınları tarafından basılan *Yalınayak Gen* adlı çizgi roman serisi, Nakazawa'nın atom bombası sırasında ve sonrasında yaşadıklarına dayanan yarı-otobiyografik bir çalışma. Atom bombası gerçeğini tüm korkunçluğuyla, o gerçekliğin korkunçluğuna yakışır tarzda veren eser, tam da olması gerektiği gibi tüylerimizi diken diken ediyor ve asla unutulmaması gerekenleri hatırlatıyor.

Tüm dünyada ses getiren ve 22 dile çevrilen, Yalınayak Gen adlı çizgi romanınızın, 6 yaşındayken Hiroşima'da maruz kaldığınız atom bombası felaketini ve sonrasında yaşadıklarınızı yansıttığını, kendi yaşantınıza dayandığını biliyoruz. Kitapta atom bombasına maruz kalan bir çocuğun yaşadıkları ve ailesinden geri kalanlarla birlikte verdiği yaşam mücadelesi anlatılıyor. Bize biraz bu olaydan, yaşantınızla kitap arasındaki ilişkiden ve ailenizden bahsedebilir misiniz?

Ailemin ve atom bombası sebebiyle yaşadıklarımın yaşantımdaki etkisi ve yeri büyüktür. Örneğin babam düşüncelerimin oluşumunu çok etkilemiştir. Babamın şu lafı hâlâ ara sıra aklıma gelir: İlkokul birinci sınıftaydım, *"Savaş yanlış bir şey,"* demişti, *"Japonlar kaybedecek; sen yaşlandığında Japonya'nın durumu ne olacak? Karnını pirinç ve erişteyle doyuracağın günler gelecek."* O zamanlar yiyecek olarak sadece çekirge ve tatlı patatesimiz vardı, öyle mükemmel günleri görebileceğimizi hayal bile edemiyorduk. Ama babam Japonların kaybedeceğini ve yenilgiden sonra "karnımızı beyaz pirinç ve erişteyle doyuracağımız" o bolluk günlerinin geleceğini, yenilgiden sonra bir açgözlülük döneminin yaşanacağını öngörmüştü.

Babam geleneksel Japon resmi eğitimi almıştı, sol görüşlü bir tiyatroda oyunculuk yapıyordu. Ben 5 yaşındayken (1944 yılında) tutuklandı. Annem bize hapse girdiğini söylemedi. Bir yıl sonra döndüğünde dişleri kırık, bedeni haraptı. Babam inatçı bir adamdı, *"Savaş yanlış,"* diyordu ve işkence de onu bu fikrinden caydıramadı.

Annemse zengin bir ailenin kızıydı. Gençliğinde rahat bir hayat yaşamıştı, ama bir sanatçıyla evlendikten sonra her şey değişti. Bir sürü çocuk, çok farklı bir yaşam tarzı… Resim çizdiğimi ilk gördüğünde çok kızmıştı. Babamdan bıkmıştı. Benim de aynı yola girmemi istemiyordu.

Ben ailenin üçüncü erkek çocuğuydum. İki ağbim, bir ablam, bir erkek kardeşim vardı ve atom bombasının atıldığı dönemde doğan kız kardeşim…

Babamın ölümünün *Yalınayak Gen*'deki hikâyeden tek farkı benim gerçekte orada olmamamdır. Babam büyük ağbimle ve ablamla birlikte öldü. Ama annem bana olanı biteni en korkunç detaylarına kadar anlattı. Hep aklımdaydı. Bu yüzden *manga*'da Gen'in orada olup babasını kurtarmasını istedim.

Annem ömrü boyunca hep bu olayın kâbusunu gördü. Dayanılmaz olduğunu, ağbimin çığlıklarının hâlâ kulaklarında yankılandığını söylüyordu. Ağbimin koluna sarılmış, "Ben de seninle öleceğim," diyormuş, ama ne kadar çektiyse de onu oradan çıkaramamış. Ağbim, "Sıcak," diyormuş. Annem oradan uzaklaşmayı reddetmiş, onunla orada ölmek istiyormuş. Bir komşu zorla uzaklaştırmış onu oradan, geriye dönüp baktığında alevlerin arttığını görmüş, ağbimin çığlıklarını duyuyormuş. "Anne, sıcak," diye bağırıyormuş. Annem bana bu olayı en acı ayrıntılarına dek anlattı. Dayanılmaz bir şey. Korkunç bir ölüm.

Annem daha sonra kemiklerini bulup getirmemiz için beni küçük ağbimle birlikte oraya gönderdi. Bir kürek ve kova alıp gittik. Ağbimin, babamın ve ablamın kafataslarını, kemiklerini çıkarıp getirdik. Kemikleri almaya gittiğimizde ortalığı ölüm kokusu kaplamıştı. Çünkü tamamen yanmamışlardı. Kemiklerinin üzerinde hâlâ etler vardı. Dönüşte şehrin içinden geçtik. Her taraf cesetlerle doluydu. Hiroşima'nın yedi nehri de ceset doluydu. İnsanlar yanmaktan kurtulmak için suyun içine atlamışlardı. *Manga*'da da çizdiğim gibi karınları şişmişti. Gaz genleştikçe karınları şişip patladı, açılan deliklere su doldu ve cesetler battı. Ama beni en çok korkutan şey sinek kurtçuklarıydı. Çok fazla sinek vardı. Neredeyse gözlerinizi açamıyordunuz. İlginç, ama kurtçuklar gerçekten çok hızlı. Atom bombasına rağmen sinekler çoğalıyordu ve sanki kurtçuklar insan bedeniyle besleniyorlardı. Hiroşima'da bombadan sonra hareket eden tek şey varsa o da yanan cesetlerden çıkan alevler ve kaynaşan sineklerdi.

Atom bombası tabii ki korkunçtu ama bombadan sonra açlıktan da çok çektik. Ciddi bir kıtlık vardı. Kimse kimseye yardım etmiyordu. Dayanışma bir hayaldi. Japonların gerçek yüzünü ben orada gördüm diyebilirim.

Atom bombasından sonra Hiroşima'nın nüfusu ciddi oranda azaldı. Fakat şehrin nüfusu savaştan sonra tekrar arttı. 70-80 bin civarındaki hibakusha [Japonya'da atom bombasına maruz kalıp hayatta kalmış kişilere verilen isim] sayısının artamayacağı düşünüldüğünde, nüfusun ağırlıklı olarak hibakusha olmayanlardan oluştuğu ortada. Bu nasıl bir durum çıkardı ortaya?

Süreç içinde ayrımcılık ortaya çıktı. Bu ayrımcılık öyle bir düzeydeydi ki insanlar atom bombasına maruz kaldıklarından bahsedemiyorlardı. Bir *hibakusha* olduğunuzu uluorta söyleyemezdiniz. Ayrımcılık çok şiddetliydi. Bunun aleyhinde konuşamazdınız. Ben Takajo'da yaşıyordum; "Komşunun kızı kendini astı," türünden hikâyeler çok duyulurdu. Ayrımcılık. Çok korkunç bir şey. İnsanların umutlarını kaybettiği böyle çok olay vardı.

Mesela Tokyo'ya taşındıktan sonra kimseye atom bombasından kurtulmuş olduğumu söyleyemedim. Tokyo'daki insanlar bunu duyunca size tuhaf davranırdı, bu yüzden sessiz kalmayı öğrendim. Bazı Japonlar atom bombası kurbanlarından radyasyon "kapılabileceği" gibi mantıksız bir kaygıya sahiptiler. Bunlar Tokyo gibi büyük bir şehirde bile vardı.

Bir karikatürist olarak meslek hayatınızda hep savaş hakkında çizmiyordunuz, bildiğim kadarıyla ve belli bir tarihe kadar da Hiroşima'dan, belki de o geçmişinizden uzak durdunuz. Geçmişinizle barışma arzunuz nasıl doğdu? Savaşı ve atom bombasını çizmeye başlama kararını nasıl aldınız?

1961 yılında Tokyo'ya taşındım ve 1966 yılında annem ölene dek Hiroşima'ya dönmedim. Hiroşima'ya dönmek korkunç şeyler yaşadığım bir yere dönmekti. O yüzden Tokyo'da öleceğimi ve oraya gömüleceğimi düşünüyordum. Eğer annem olmasaydı sıradan bir *yakuza* [Japonya'da geleneksel organize suç gruplarının üyelerine verilen isim] olup çıkabilirdim. O öldüğünde, onun sayesinde bir şeyleri becerdim. Annem hayatımda çok önemli bir rol oynadı. Ölümü benim için büyük bir şok oldu ve Hiroşima'ya döndüm. Naaşının krematoryumda yakılmasını istediği için anneme müteşekkirim. Yanmış bir insan bedeninden arta kalanı bildiğimi sanırdım. Babamın ve kardeşimin yanan bedeninden arta kalan kemikleri toplamıştım. Annemin kafatasını ya da kaburga kemiklerini de aynı şekilde bulacağımı düşünüyordum. Ama küllere baktığımda, tek bir kemik bile bulamadım. Kafatası dahi yoktu. Öfkelendim, iyice öfkelendim: Radyoaktivite kemik iliğini bile mi yok ediyordu? Trenle Tokyo'ya dönerken, durmadan bunu düşündüm. Daha önce bomba, savaş ve savaşın nedenleri hakkında hiç ciddi bir şekilde düşünmediğimi fark ettim. Bunu düşündükçe, Japonya'nın bu sorunlarla hiç yüzleşmediğini daha iyi anladım. Savaştaki kendi rollerini kabul etmiyorlardı. O zaman kararımı verdim, bundan sonra savaş ve bomba hakkında yazacaktım; suçun kaynağını saptamaya çalışacaktım. Tokyo'ya döndükten bir hafta sonra, bomba hakkındaki ilk eserimi yazdım: *Kuroi Ame ni Utarete* [Kara Bulutun Vurdukları]. Savaş sonrasında Hiroşima'da bir grup gencin silah karaborsasına karışmasını anlatıyordu hikâye. Ana karakter, atom bombasından hayatta kalmış ve nefreti yüzünden Amerikalı karaborsacıyı öldüren bir genç. Amerikalılara soruyor: *"Siz, Hiroşima'yı, Nagasaki'yi ya da Tokyo'yu bombalayarak binlerce masum insanı öldüren siz, kim oluyorsunuz da adaletten söz edebiliyorsunuz? Bu mu sizin adaletiniz?"*

İYİ KİTAP Aylık Yaygın Süreli Yayın / 10.000 adet basılmıştır. Ücretsizdir. ISSN: 1308 - 8866
İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına İsa Aykanat / **Yayın Yönetmeni:** İlke Aykanat Çam
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Zarife Biliz / **Yazı İşleri:** Melisa Ceren Hasmaden / **Grafik Tasarım ve Uygulama:** Cemile Öz
Baskı ve Cilt: Ertem Matbaa 0(312) 284 18 14 / **İrtibat Adresi:** Bahariye Cad. No: 47 Kat: 4 Daire: 6 Kadıköy - İstanbul / **Tel:** 0(216) 418 16 17- 12
Faks: 0(216) 418 16 01 / www.iyikitap.net - **e-posta:** iyikitap@tudem.com / **Reklam:** 0(216) 418 16 17 iyikitapreklam@tudem.com / **Trafik:** Gül Karamelek

Kara Bulutun Vurdukları'nı okuyan editörler çok etkilendi ve bana serinin devamını yazmamı söylediler. Bunun üzerine ortaya beş kitaplık bir "Kara" serisi çıktı; *Kara Irmak*, *Kara Sessizlik* vdğ. *Kara Yağmur* küçük bir yayıncı olan Hobunsha'nın "yetişkin" *manga* dergisi olan *Manga Punch*'da seri halinde yayımlandı. Daha büyük dergiler bunu yayımlamayı istemedi. Bunun onlar için çok radikal ve politik olduğunu söylediler.

Asıl olarak itiraz ettikleri neydi?

Atom bombasıyla ilgili şeyler yayımladıkları için CIA'nin veya Amerika Birleşik Devletleri'nin sorun çıkarabileceğinden korktuklarını söylediler. Bunu editörüm Hobunsha'ya söylediğimde güldü ve *"Hey, beni tutuklayabilir! Bu çok iyi bir reklam olur."* dedi. Ama *Manga Punch* gibi "yetişkin" –erotik– dergilerin pazar payı küçüktür. Ben ise bu konularda daha büyük yayıncılarla çalışmak istiyordum. Shueisha adlı yayınevinde iyi bir editör bulduğum için çok şanslıydım. Adı Tadasu Nagano'ydu. Beni tebrik etti ve atom bombası hakkında yazmam için teşvik etti. Ben de "Barış" serime başladım; *Aru Hi Totsuzen ni* [Bir Gün, Aniden] kitabıyla. Nagano olmasaydı *Gen* ortaya çıkmazdı. Ama bir buçuk yıl sonra o yönetici oldu ve *Jump*'taki yerini başka bir editör aldı. Yeni editör başka şeylere meraklıydı ve *Gen*'i yayından kaldırdı. Sonra *Shimin* [Yurttaş] adlı dergi bir yıl için *Gen*'in yayımını sürdürdü. O da kapandı; *Gen* de üç buçuk yıl için *Bunka Hyoron* [Kültürel Eleştiri]'de yayımlandı. Ama bu dergi de parasız kaldı, böylece *Gen* yine üç buçuk yıl için *Kyoiku Hyoron* [Eğitsel Eleştiri]'de yayımlanmaya başladı.

Birisi bana *Jump*'ın *Gen'i* yayından kaldırmasının nedeninin aşırı sağcıların baskısı olduğunu düşündüğünü söyledi. Bu doğru mu?

Hayır, alakası yok. Bu sadece yeni editörün kaprisiydi. Aşırı sağcıların baskısını *bekliyorduk*, ama hiç karşılaşmadık. *Gen* ilk yayımlandığında, eşimi gelebilecek tehdit mesaj veya telefonlarına karşı uyardım. Hiçbir şey olmadı. Aşırı sağcılar bile onu okuyunca ağlıyordu.

Zamanla halka açık konuşmalar yapmaya da başladınız. Bu ne zaman oldu?

Sanırım *Gen*'in ilk dört cildi çıktığındaydı, yani 1970'lerin ortaları olmalı.

Atom bombasından kurtulmuş biri olarak deneyimlerinizden bahsediyordunuz, yanılmıyorsam?

Evet, barışla da ilgiliydi konuşmalar. Bütün Japonya'da vatandaşlara, okullara, öğrencilere, öğretmenlere konuştum…

İnsanlar neler soruyordu?

Herkes en çok savaşın ve atom bombasının gerçekten nasıl olduğunu merak ediyordu. İnsanlar gerçeği ilk defa duyuyormuş. Gittiğim her yerde bana böyle söylediler.

Japon okullarında okutulan tarih kitaplarının atom bombasının atılmasıyla ilgili çok bilgi içermediğini duydum. Sizce neden?

Büyük ihtimalle hükümet Amerikan karşıtı duyguları teşvik etmek istemiyordur. Ama gerçek gerçektir. İnsanlar neler yaşandığını bilmeliler.

Amerika'da da genelde herkes Hiroşima ve Nagasaki'ye atılan iki atom bombasını biliyor, ama neredeyse kimse B-29 hava saldırılarında Japon şehirlerinin ne kadar zarar gördüğünü bilmiyor. Sadece Tokyo'da, hava saldırıları esnasında bir gecede 100 bin kişi öldü; neredeyse Hiroşima'da ölenler kadar. Ve çoğu Amerikalı atom bombalarını bilmesine rağmen, onun etkileri hakkındaki bir konuşmada içgüdüsel olarak verdikleri tepki "Peki ya Pearl Harbor?" şeklinde oluyor. Kendilerine liberal diyen insanlar bile atom bombalarının gerekliliği konusunda farklı düşüncelere sahip. Gen'i okuyanlar genelde kitabın suçluyu tespit etme konusunda beklediklerinden çok daha adil olduğunu söylüyorlar. Sadece Amerika'yı atom bombasının attığı için değil; Japon militaristlerini savaşı başlattıkları için ve emperyalist sistemi de Japon militaristlerin güçlerini böyle kullanmalarına izin verdiği için suçluyorsunuz. Amerikan karşıtı bir tavır sergilemiyorsunuz. Bütün savaş boyunca bunu böyle mi yorumladınız, gençken bile?

Evet, büyük oranda; savaşın niye çıktığına dair çok düşündüm. Eğer her şeyi düzgünce yorumlarsanız, cevap militarizmde ve emperyalist sistemde yatıyor. Küçük bir çocukken de babamı onları eleştirirken duyardım.

Savaş hakkında konuşmaya ne zaman başladınız

Oldukça yakın bir tarihte, yanılmıyorsam. Emperyalist sistemin ne kadar kötü olduğu hakkında konuşmaya başlamam ise gerçekten yenidir. Eskinden bu görüşlerimi sadece *manga*'larda belirtirdim.

Ama anladığım kadarıyla, meslektaşlarınızla deneyimlerinizi paylaşamasanız bile, sizinle aynı fikirde olan editörünüz Nagano gibi insanlarla konuşabiliyordunuz.

Onun gibi bir editörüm olduğu için çok şanslıydım. Eğer o olmasaydı "Barış" serisini çizmeme imkân yoktu ve o da bunu biliyordu. Bana "*Jump*'ta 40 editör var, ama senin ne yaptığını gerçekten anlayan yalnızca ben varım," derdi.

Sizce Hiroşima niye bir Auschwitz gibi olmadı?

Japonlar savaşı hatırlama konusunda ısrarlı değiller. Auschwitz'e gittiğimde yığın yığın gözlük ve saç gördüm. "Bu ne ısrar!" diye düşündüm. Japonlar'da böyle bir ısrar yok, bu sadece Hiroşima'ya özgü değil ayrıca. Japonların en azından hikâyeyi anlatmalarını, aktarmalarını isterdim. Tarihi silmek unutmaktır. En azından onu aktarmakta bir ısrarları olsaydı!.. Japonlardan beklediğim bu. Bunu yeni kuşaktan bekliyorum. Eski kuşaktan vazgeçtim. Ama yeni kuşaktan umudum var: *Yalınayak Gen*'i okuyan gençler, çocuklar en azından *"Bu neydi?"* diyebilecekler. Bu açıdan iyimserim. Onların hayal güçlerini harekete geçirmek istiyorum. Bu mirası devralmalarını ve çocuklarına devretmelerini istiyorum. Bu açıdan bakıldığında Japon eğitim sistemi tek kelimeyle korkunç. Burada iş anne babalara düşüyor. Okula, öğretmenlere bel bağlamamalılar; bizzat kendileri bu misyonu üstlenmeliler. En azından şunu söylemeliler: "6 Ağustos'ta Hiroşima'ya bir atom bombası atıldı." Aynen Auschwitz gibi Hiroşima da insan onuruna dair giderek daha çok şeyi dillendirmeli…

Derleyen: Zarife BİLİZ

Yalınayak Gen - Küllerin İçinde
Keiji Nakazawa
Çeviren: Levent Türer
Tudem Yayınları / 293 sayfa

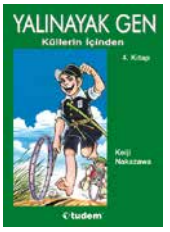

Sen inanırsan olur!

Elif TÜRKÖLMEZ

Nesin Yayınevi Çocuk Cenneti Kitaplığı, iki yeni resimli okulöncesi kitabı yayımladı. Ateşin Suyu Kurtardığı Gece bir Çin efsanesinden, Paris'te ise bir Fransız çocuk tekerlemesinden ilham almış. Resimleri ve öyküleriyle çocuklara şiirsel bir macera vaat eden kitaplar tek kelimeyle harika!

Nesin Yayınevi, Çocuk Cenneti Kitaplığı'na yeni kitaplar eklemeye devam ediyor. Manası bol, resimleri güzel, isimleri şiirsel olan bu çocuk kitapları, hem içerikleri hem de fiziksel özellikleriyle diğer kitaplardan bir bakışta ayrılıyor, gönül çeliyor. Kitapların çoğu karton kapaklı, kuşe kâğıda baskılı. Zaten resimlerine bakınca da elinizde neredeyse bir sanat kitabı tuttuğunuzu sanıyorsunuz. Bu anlamda, Nesin Yayınevi'ni değerli kitaplar seçtikleri ve bu kitapları özenli bir çeviriyle bastıkları için tebrik etmek gerek.

Akiko Fukata ile Marc Buléon'un yazdığı ve Odile Kayser'in resimlediği ilk kitabın adı *Ateşin Dereyi Kurtardığı Gece.* Kitap geleneksel bir Çin efsanesinden esinlenerek yazılmış. *"Yaşlı bir adam bir kaplumbağanın üstüne oturmuş, önündeki su birikintisine bakıyordu. Köyümüzün deresinden yalnızca bu kalmıştı. Her zaman aktığı için, kurumayacak sanmıştık. Suyunu içmemiz, balıklarını yememiz ve içinde yüzmemiz için kendini bize sunardı…"* diye başlıyor ve kuruyan bir derenin, bir ressamın inancıyla tekrar gürüldemesinin öyküsünü anlatıyor kitap. Ressam, hiç durmadan dereyi resimlerse onun tekrardan çağlayacağına, içinde balıkların oynaşacağına, toprağın canlanacağına inanıyor ve yılmadan çalışıyor. Nitekim ressamın inancı işe yarıyor. Kitap, "*İnanırsan, olur,*" diyor. "*İnanç içinde, dışarıda arama, kendine inan,*" diye fısıldıyor.

Çinli ressamlar resimlere hayat vermeyi gerçekten de bilirlermiş. Efsaneye göre, kâğıdın üstüne çizer çizmez atları kaçar gider, dükkânın duvarına çizdikleri turna uzaklara uçmak için kanat çırpmaya başlarmış.

Kitabın yazarları da bu eski efsaneye gönderme yaparak yaratmışlar hikâyelerini. Kitabın sonunda, "*Din adamları sorularını bir kaplumbağanın pullarına yazarlardı ve bir ateş çubuğuyla pulu ısıtırlardı. Pulun yüzeyinde oluşan çatlaklardan sorunun yanıtı okumaya çalışırlardı,*" diyor.

Onların öyküsünde kaplumbağa pullarından okunan cümle, "*İnanırsan başarırsın,*" idi. Çocuklara inancın ve dünyayı dönüştürecek gücün kendilerinde olduğu mesajı veren bu kitap; doğanın katledildiği, hidroelektrik santrallerle dolu bir ülkede büyüyen çocuklara suyun, ağacın, havanın ne kadar kıymetli olduğunu anlatması açısından da önemli.

Okulöncesi döneme hitap eden, sözünü ettiğimiz diğer resimli kitabın adı ise *Paris'te*. Kitap, pek çok kişi gibi benim de en sevdiğim kentlerden biri olan Paris üzerinden, bir çeşit "kelebek etkisi" hikâyesi anlatıyor. Özgün metin geleneksel bir Fransız çocuk tekerlemesinden alınmış. Ünlü Fransız şairi Paul Eluard da bir yapıtında "Dans Paris" [Paris'te] adıyla aynı tekerlemeyi kullanmış. *"Paris'te bir sokak var / Bu sokakta bir ev / Bu evde bir merdiven / Bu merdivende bir oda / Bu odada bir masa…"* diye başlayan tekerleme, "sokak" gibi genel ve büyük bir mekândan, bir evin içinde bulunan kilimin desenindeki kuşa, kuşun kanat çırpışından da tüm evin, sokağın ve Paris'in yıkılışına giden bir hikâyeyi anlatıyor.

Caroline Mc Avoy tarafından yazılan ve resimlenen kitabın hem resimleri çok güzel hem de hikâyesinin hissettirdiği duygu. Mc Avoy zaten çocuk kitapları resimleme sanatında haklı bir üne sahip, usta bir isim. Renkler dramatik, nesneler çoğu zaman sürrealist. *Paris'te* için kullandığı teknik biraz da öykünün verdiği hisle kaotik. Burada kırmızılarla maviler iç içe girmiş. Yeşil, sarıyı devirmiş. Ama o kadar güzeller ki resimlerin renkli fotokopisini çekip odanıza asmak isteyebilirsiniz. Bu arada alternatif bir okuma yaparak, bu öykünün tek bir kişinin bile kitleleri harekete geçirecek güce sahip olduğunu anlattığını da söyleyebiliriz. Paris gibi "devrim" görmüş bir kenti anlatan bir kitap açısından bu çok da şaşırtıcı değil.

Ateşin Suyu Kurtardığı Gece 5-7, *Paris'te* ise 4-6 yaş grubu için ideal. İki kitap da bu yaştaki çocuklar için aslında "ağır" sayılabilecek konular seçmekten imtina etmemiş. Ama ele alış tarzıyla bu konuları çocukların algısına uygun hale getirmeyi becermiş.

Paris'te
Caroline Mc Avoy
Çeviren: Ali Nesin
Nesin Yayınları / 30 sayfa

Ateşin Dereyi Kurtardığı Gece
Akiko Fukata, Marc Buléon
Resimleyen: Odile Kayser
Çeviren: Ali Nesin
Nesin Yayınları / 36 sayfa

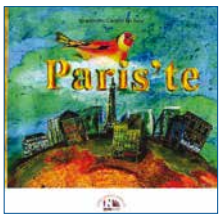

Yapı Kredi Yayınları'ndan

Bilgin Adalı'dan bir dostluk hikâyesi...

Sun olarak Mendil Karma Ciscos'u Sertanlet ile küçük okurlarıyla buluşan, çocuklar için yazdığı ve uyarladığı kitaplarla yakından tanıdığımız Bilgin Adalı bir sürpriz yaparak, ilk kez okul öncesi çocuklar için de yazmaya başladı. Ayşin Delibaş Ergüla'nın resimlediği ilk kitap olan *Arkadaşım Papi*, birbirine merhaba demeyi, gülümsemeyi ve bağlanmayı öğrenen bir çocuk ile bir papağanın çok özel dostluk hikâyesini anlatıyor.

Resimleyen: Ayşin Delibaş Ergüla
32 sayfa, 12 TL

YKY Yapı Kredi Yayınları

YAPI KREDİ YAYINLARI KİTABEVLERİ • İSTANBUL: Galatasaray [illegible] • Kadıköy [illegible]
• İZMİR: [illegible] • ANKARA: [illegible] E-POSTA • [illegible]
WEB SİTESİ • www.yykitap.com.tr • [illegible] İNTERNET SATIŞ • [illegible]
YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK TİC. VE SAN. A.Ş. [illegible]

YapıKredi Kültür Sanat Yayıncılık

Çağlar ve Elif'le eğlenceli bir yaz...

Melisa Ceren HASMADEN

İş Kültür Yayınları'nın İlk Okuma Kitaplarım serisinden çıkan Çağlar ve Elif'in maceralarıyla çocuklarınızla eğlenceli bir okuma provası yapabilirsiniz. Okulda ilk gün sorunu, dişçi ve doktor korkusu, arkadaşlarla mücadele gibi pek çok konunun çözümünü de Çağlar ile Elif'e bırakabilirsiniz.

Çocuklara en çok sorulan sorulardan biri de büyüyünce ne olmak istedikleridir. Oysa meslekler sadece yapılabilecek işlerdir; mühendislik, doktorluk, bakkallık gibi işleri icra edebilirsiniz, ama bunlar tek başına sizin biri "olmanıza" yetmeyecektir. Mesleğiniz varoluşunuzu destekleyebilir, ama tek başlarına sizi var edemezler. "Bir şey" olmaktan söz etmiyorum bile, çünkü insan zaten başlı başına "bir şey"dir.

İş Kültür Yayınları'nın İlk Okuma Kitaplarım serisinden çıkan, Liane Schneider'ın kaleme alıp Eva Wenzel-Bürger'in resimlediği, Elif'in maceraları elime geçtiğinde bunları düşündüm. Elif sarı, dağınık saçları, pembe yanakları ve kocaman gülümsemesiyle görenlerin kolayca kanının kaynayacağı bir çocuk. *Elif Doktora Gidiyor*'da, rutin sağlık kontrollerini yaptıran bu küçük kız, doktora gitmenin sandığı gibi korkunç bir deneyim olmadığını görüyor ve sonunda doktor olmaya karar veriyor. *Elif Diş Doktoruna Gidiyor*'da ise Elif'i büyük, küçük pek çoğumuzun korkulu rüyası dişçi koltuğu bekliyor. Ama dişçinin bir öcü, dişçi aletlerinin de korkunç makineler olmadığını görünce bu kez de dişçiliğe merak sarıyor küçük arkadaşımız. İşte çocuk olmanın en güzel yanı bu sanıyorum. Her gün yeni bir keşfin, her keşif ise yeni bir merakın ve isteğin kapılarını aralıyor.

Elif'in maceraları bunlarla bitmiyor. *Elif Müzisyen*'de sesleri ve eşyalardan/aletlerden sesler çıkartabileceğini keşfediyor. Elif'in içindeki eğitimsiz, ancak tutkulu müzisyene yeniliyor ailesi. Böylece kendi akıl sağlıklarını koruyabilmek için kızlarını bir müzik okuluna yazdırıyorlar. Elif burada enstrümanlar, sesler ve notalarla bir hayli sıkı fıkı oluyor. Sonunda da kendi bestesiyle bir konserde sahne alıyor. Bu kez ne bir başkasını taklit ediyor ne de bir şey olmaya karar veriyor. Ama belki de "kendi olma" yolculuğundaki ilk gerçek adımını atıyor.

Bu serinin belki de en önemli kitaplarından biri ise *Elif Okula Başlıyor*. Her ne kadar günümüz çocukları kreşler ve ana sınıfları sayesinde, okula gitme fikrine talimli olsalar da, okulun ilk günü pek çok çocuk için karanlık bir gündür. Bu kitap, çocuğu okul korkusu yaşayan anne babalara bir hayli yardımcı olabilir. Elif'in okula kaydından alışverişe, okul hazırlıklarından sınıfa ilk girişe kadar "ilk gün" macerası tüm detaylarıyla anlatılmış. Bu hikâyeyle çocuğunuza bir "ilk gün" provası yaşatabilir, korkusunu hafifletmesinde yardımcı olabilirsiniz.

BÜYÜKLER İŞE KARIŞMIYOR

Aynı seriden çıkan bir diğer dizi de Christian Tielmann'ın kaleme alıp Sabine Kraushaar'ın resimlediği Çağlar'ın maceraları. Doğrusu, özellikle Batı ülkelerinde üretilen bazı çocuk kitaplarındaki karakterlerin hayatı imrenilmeyecek gibi değil. Her ne kadar birer kurgu olduklarını ve hayatın hiçbir yerde bu kadar tozpembe olmadığını bilsem de, bir yetişkin olarak bu çocukların meraklarının peşinden koşmaktaki özgürlüklerinde, yaratıcılıklarını kullanmak için sahip oldukları alanlarda ve en çok da bu davranışlarının ebeveynleri tarafından çokça desteklenmesinde benim bile gözüm kalıyor hani. *Çağlar Korsan Gemisi Yapıyor*'a bakalım mesela. Çağlar ve Pelin korsancılık oynarken, bir arkadaşlarının sataşmasıyla başlayan iddialaşma şahane bir "korsan gemisi"nin inşasıyla sonuçlanıyor. Üstelik tüm işi Çağlar ve Pelin üstlenip tasarımından uygulamasına tek başlarına tamamlıyorlar. Elbette tehlikeli aletleri kullanmak için büyüklerden yardım almak koşuluyla. Ama burada yetişkinler yönlendirici, planlayıcı değil, sadece ihtiyaç anında yardım edecek kişiler olarak bulunuyorlar. Bu nedenle, hakkıyla korsancılık oynayabilmek için girişilen ve hiç de kolay olmayan gemi inşası bir maceraya, oyunun kendisine dönüşüyor.

Çağlar'ın maceraları bununla bitmiyor. *Çağlar Dünya Şampiyonu*'nda Pelin ve Çağlar, önce maça hazırlanıp sonra kupa için rakip takımla çekişiyor; *Çağlar'ın Süt Dişi*'nde her çocuğun başına gelen, dişlerin düşmeye başlamasıyla büyüme süreci tescilleniyor; *Çağlar Tanımadığı İnsanlarla Bir Yere Gitmez* de ise kitabın adından da anlaşılacağı üzere, Çağlar çocuklara tanımadığı kişilerle bir yere gitmemenin önemini anlatıyor.

Çağlar ve Elif çocuklara önemli şeyler anlatıyor bu kitaplarda. Ama bu ders ya da öğüt vermekten çok, çocuklar arası deneyimlerin paylaşılmasına benziyor. İşte bu nedenle hiç sıkıcı değiller.

Bu kitaplarla sonbaharda okula başlayacak çocuklarınızla eğlenceli bir okuma provası yapabilirsiniz; bu arada okulda ilk gün sorunu, dişçi ve doktor korkusu, arkadaşlarla mücadele gibi pek çok çetrefil konunun çözümünü de Çağlar ve Elif'e bırakabilirsiniz.

Elif Müzisyen
Liane Schneider
Resimleyen: Eva Wenzel-Bürger
Çeviren: Necdet Neydim
İş Kültür Yayınları / 24 sayfa

Çağlar Dünya Şampiyonu
Christian Tielmann
Resimleyen: Sabine Kraushaar
Çeviren: Necdet Neydim
İş Kültür Yayınları / 24 sayfa

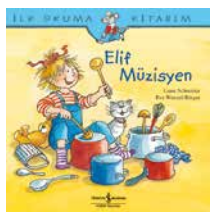

Başka bir dünyanın olanakları

Ayşegül Utku GÜNAYDIN

Toprak Işık bu kez alegorik bir romanla okurlarının karşısında. Tudem Yayınları'ndan çıkan Çiftçi Karıncalar Köleci Karıncalara Karşı adlı kitap, görünenin ardındakine ve barışçıl bir dünyanın olanaklarına mercek tutuyor.

Toprak Işık, son romanında bakışını mikro bir dünyaya çeviriyor; doğanın tıkır tıkır bir saat gibi işleyen, yalın ama sert dünyasını mercek altına alıyor. Kahramanları doğadan seçilmiş, ana karakterleri karıncalar olan bir dünya bu. Peki, Işık'ın kurguladığı nasıl bir dünya? Aslında yazar, genç okurlar için tam anlamıyla alegorik bir roman kurgulamış. Kozmosun içinde doğayı ve ona içkin başka varlıkları, onların ilişkilerini ve çetin yaşam koşullarını ele alırken, başka pek çok kavramı da bu yolla öne çıkarmış; ötekilik ve yabancılık, sevgi, hoşgörü ve algının geçişliliği gibi insana özgü kavramların yanı sıra, çalışmak ve boş zaman, karşı koymak ve direnmek gibi daha toplumsal olguları da yapıtının merkezine almış.

Yazarın bakış açısı doğanın daha büyük yapı elemanlarından daha küçük organizmaların yaşadığı bir alanına doğru kayarken, romanın asıl kahramanları olan çiftçi karıncalar çıkıyor karşımıza. Çiftçi karıncaların yuvası, ta ki köleci karıncalar onların varlığını tehdit edinceye kadar, iyi kurulmuş bir saat gibi işliyor. Köleci karıncalar ise çevredeki karınca yuvalarından larva halindeki karıncaları kaçırıp onları kendi kabilelerinde büyüten, ileride de köle olarak çalıştıran savaşçı bir topluluk. Çok daha büyük ambarlara sahip olan bu savaşçı karıncalar, doymak bilmez bir açlık içindeler; bu açlığı doyurmak için ise hep daha çok köleye ihtiyaçları var. Köle karıncalar ise köklerinden koparılmışlar ve kendilerine ait olmayan bir sisteme hizmet ediyorlar. Ama savaşçı karıncalar işlerini yüzyıllardır öyle hissettirmeden yapmışlar ki bu durumu kabullenmek, gerçeğin farkında olmamak köle karıncaların kodlarına kadar işlemiş. Çalışmaya ve söylenenleri yapmaya programlanmış bir halde yaşıyorlar; öyle ki soru sormayı bile unutmuşlar.

Çiftçi karıncalar topluluğu ise neredeyse tamamen kadınlardan oluşuyor. Barışçıllar; öldürmek için dövüşmek çok eskilerde kalmış. Erkeklerin, yavruların babası olmaktan, yani üremekten başka işlevleri yok, zaten yaşamları da kısa. Ama bu düzen içinde de kuralı bozan bir karakter çıkıyor: Camkanat. O kanatlı bir erkek karınca olarak kendisine, doğanın ve kabilenin dayattığı katı kuralların, yani kurulu düzenin dışında bir hayat seçiyor. Erkekler dişilerden farklı olarak uçabiliyorlar. Doğanın kuralları gereği, zamanı gelince üremek için yuvadan ayrılarak aşk uçuşuna çıkmaları gerekse de, Camkanat soyunu devam ettirmek yerine gerçek aşkı seçiyor.

KRALİÇE DE ÖZGÜR DEĞİL!

Romanda bir diğer ayrıksı karakter de, biçim olarak karıncalara çok benzeyen bir kınkanat olan Aylak. Kınkanatlar, doğaları gereği, karıncalar gibi çalışamayan ama sosyal yönleriyle çevresindekileri mutlu eden canlılar. Doğada artık tek başına tutunabilme olanağı kalmayan ve bu yüzden günlerdir aç olan Aylak'ın türlü numaralarla mümkün olmayanı başarması ve çiftçi karıncaların kabilesine kendisini kabul ettirebilmesiyle hoşgörü olgusu öne çıkıyor. Aylak çalışamıyor, ama tüm kabilenin moral kaynağı olarak o topluluk içinde kendine özel bir yer edinmeyi başarıyor ve bu yolla aslında önemli bir boşluğu kapatıyor.

Topral Işık, algı ve algının geçişliliğine de dikkat çekiyor kitabında. Algının, tutulan merceğe göre nasıl değişebileceğini güzel örneklerle sunuyor bize. Kanatlı bir erkek karınca olan Camkanat ile örümcek Sekizbacak'ın karşılaşmaları, bir karıncanın gözünden örümceğin nasıl algılandığını, ardından örümceğin dünyasına mercek tutulduğunda hiçbir şeyin dışarıdan görüldüğü gibi olmadığını ortaya seriyor. Aslında hiçbir hayatın kolay olmadığı vurgusu bu noktada kendiliğinden ortaya çıkıyor. Örneğin; çiftçi karıncaların kraliçesi Anakarınca için de yaşamın dışarıdan görüldüğü gibi olmadığını görüyoruz. Çok istemesine rağmen yıllardır yuvadan çıkmamış olduğunu, artık işçi karıncaların yardımı olmadan kendi başına yürümesinin bile olanaksızlığını ve onun da aslında doğanın katı kurallarına boyun eğmek zorunda kaldığını öğreniyoruz. Doğada çok az bulunur bir yeteneğe sahip olan bu varlık, yavrularının sayısını istediği gibi ayarlayabiliyor ve tüm kabilenin düzeni de buna bağlı. Ama tüm bunlara rağmen aslında hiç de özgür değil.

Romanın temel izleğinde, çiftçi karıncaların savaşçı karıncalara direnişi, köle karıncalara kendi hayatlarını ve köklerini düşündürüp onlara aslında ait olmadıkları bir düzeni sorgulatmaları yer alıyor. Hoşgörünün devreye girdiği anda da barışa ve kardeşçe yaşama giden yolun kapıları açılıyor. Toprak Işık, aslında yüzyıllardır insana özgü temel toplumsal sorunları, alegorik bir kurguyla, mikro bir dünyanın canlıları ile anlatıyor. Sonuç olarak, bu dünyanın canlılarının hep bir ağızdan söyledikleri gibi: "*Savaşmak güzel değil. Güzel olan güneş, yağmur, gece ve gündüz. Güzel olan yaşam. Ve bu güzel yaşam için savaşmak zorundayız.*"

Çiftçi Karıncalar Köleci Karıncalara Karşı
Toprak Işık
Resimleyen: Sedat Girgin
Tudem Yayınları / 112 sayfa

Esrarlı adadaki iki kahraman: Grk ile Tim

Nilay KAYA

İngiliz yazar Josh Lacey'nin kaleme aldığı GRK serisinin dördüncü kitabı GRK Kaplumbağa Operasyonu nihayet raflardaki yerini aldı. Bu macerada Tim ile onun cesur, cömert ve sersem köpeği Grk dev deniz kaplumbağalarını kurtarmak için kıyasıya bir mücadele veriyor.

On iki yaşındaki Timothy Malt ile adı cesur, cömert ve sersem anlamına gelen köpeği Grk'nin maceraları *Grk Kaplumbağa Operasyonu* adlı kitapla doludizgin devam ediyor. Josh Lacey'nin yazdığı serinin ilk üç kitabında, Grk'nin Tim'in yaşamına dâhil oluşuna ve dünyanın çeşitli ülkelerinde beraberce atıldıkları soluk kesici maceralara tanıklık etmiştik. Serinin *GRK Adında Bir Köpek* adlı ilk kitabında, Tim Londra sokaklarında sahipsiz kalmış Grk'yi bulduktan sonra kahraman ikilimiz, Albay Zinfandel'in diktatörlüğünde yönetilmeye başlanan Stanislavya'ya gidip Grk'nin sahipleri Raffifi kardeşleri bulmaya çalışmıştı. Serinin ikinci kitabı *GRK ve Pelotti Çetesi*'nde Brezilya'daki en azılı sokak çetelerinden birisiyle uğraşmış; *Grk Sosisli Peşinde*'de ise New York'ta çalınmış olan çok kıymetli bir sanat eserinin bulunması için en afili ajanlara taş çıkartırcasına seferber olmuşlardı.

Seriyi okurken kendinizi her an şu soruyu sorarken buluyorsunuz. "Bütün bu 'kendi boyundan büyük' meseleleri başına kim sarar ki?" Bir ipucu vereyim: Cevap bu yazının ilk cümlesinde geçen sıfatlarda saklı. Evet, olsa olsa cesur, cömert ve sersem birisi bu işlere kalkışabilir; bu özelliklere sahip bir köpek ve tıpkı köpeğine benzeyen sahibi. Birbirlerine benzeyen evcil hayvanlar ve sahipler teorisi Tim ve Grk örneğinde bir kez daha doğrulanıyor sanki. Eğer her ikisi de öyle olmasaydı serinin son kitabında tatil için gittikleri tropikal adanın keyfini çıkarıp, yaşıtları ve türdeşleri gibi şnorkelle denize dalar, serin bir gölgede lezzetli bir biftek yer, ardından şekerleme yaparlardı, ama onları bunu yapmaktan alıkoyan özellikleri olduğu artık onlarla ilgili unutmamamız gereken bir gerçek. Bu özellikler, yardımseverlik ve doğru olanın peşine düşmek.

Grk Kaplumbağa Operasyonu'nda Malt ailesi ve artık onlarla birlikte yaşayan Raffifi kardeşler, Hint Okyanusu'ndaki rüya gibi adalardan birine tatile gidiyorlar, ama anlaşılacağı üzere bu tatil başta Tim ve Grk olmak üzere kimse için tam anlamıyla rüya gibi bir tatil olamıyor. Sahildeki kayalıklara vuran, boğulmak üzere olan bir adamın yardım çağrısıyla Tim, Grk ile birlikte Kalipso Adası'na gidip kurtarılmayı bekleyen dev kaplumbağaların peşine düşüyor. Bu girişim Tim ile Grk'yi Kalipso Adası'nın sahibiyle, dünyanın en zengin insanlarından biri olan Edward Goliath'la karşı karşıya getiriyor. Dünyanın en kötücül hırslarına sahip birilerinin eline çok para geçerse bu durum trajik sonuçlar doğurabilir. Canlılar arasında en uzun süre yaşadığı bilinen dev bir kaplumbağa türünü kobay olarak kullanarak, adasını kaçık ve cani zekâ ürünü bir laboratuvara çeviren Edward Goliath da trajik sonuçlara yol açmak üzere olan bir zengin.

Serinin önceki kitaplarından farklı olarak bu maceraya bilimkurgu ve fantastik öğeler de eklenmiş durumda. Keza Edward Goliath'ın adası, H.G. Wells'in ünlü bilimkurgu romanı *Dr. Moreau'nun Adası*'na konu olan, hayvanlar üzerinde akıl almaz deneyler yaparak onlardan birer mutant yaratan çılgın bilim adamı Dr. Moreau'nun adasını andırıyor. Bu benzetmeyi belirtmekle yetinip, adanın gizemini açığa çıkarmamak adına daha fazla ayrıntı vermeyelim. Bu kadarı bile yazar Josh Lacey'nin paranın ve iktidarın bilimi kötüye kullanarak yol açtığı sorunları vurgulama isteğini bize gösteriyor. Ne var ki böyle "ciddi" bir meselenin, fazla ciddi bir hikâyeleme biçimiyle anlatıldığını sanmayın. Başta Tim ve Grk olmak üzere kahramanlarımız, arada bir onları iyiden iyiye gülünçleştiren tanrı-anlatıcının ve birbirleriyle olan çatışmalarının gerçekçiliği sayesinde, bütün zayıflıklarıyla, sersemlikleriyle, uç noktalardaki özelliklerinin vurgulanışıyla, her zamanki gibi sevimli ve komikler. Örneğin, düzen ve kural düşkünü anne Bayan Malt ile bazen 12 yaşındaki Tim'den daha çocuk olabilen baba Bay Malt'ın çatışmaları etrafımızda kolaylıkla görebileceğimiz ebeveyn çatışmalarından.

İyi Kitap'ın önceki sayılarından birinde yazar Josh Lacey, bu seri için esinlendiği başlıca kahramanların Tenten ve sadık köpeği Fındık olduğunu dile getirmişti. Bu esinlenmenin izlerini Tim ile Grk'nin ilişkilerinde bütün mizahi yönleriyle görmek mümkün. *Grk Kaplumbağa Operasyonu*'nda da Tim yer yer, maceranın en can alıcı yerinde uyuklayan, tembelliği baş tacı eder görünen Grk'nin sorumsuzluğundan dem vurup, onunla tatlı tatlı atışıyor. Ne var ki bu "saftirik" ve "tembel" görünümlü arkadaşı her defasında, Tim'in aklına gelmeyecek dâhiyane yönlendirmelerle iplerin en çözülemez şekilde düğümlendiği anların kurtarıcısı oluveriyor. *"Köpek insanın en kadim can dostudur,"* türünden önermeler ve metinler arası etkileşimler, artık arkadaşlarımız haline gelen kanlı canlı karakterler, bir solukta okunan sağlamca örülmüş bir macera kurgusuyla *Grk Kaplumbağa Operasyonu*'na yeni dokunuşlar kazandırıyor. Bu durumda sıradaki Grk macerasını sabırsızlıkla beklememek imkânsız hale geliyor.

Grk Kaplumbağa Operasyonu
Josh Lacey
Çeviren: Zarife Biliz
Tudem Yayınları / 216 sayfa

HAYDİ BİLGİSAYARI KAPATALIM,

BİRLİKTE OYUN OYNAYALIM!

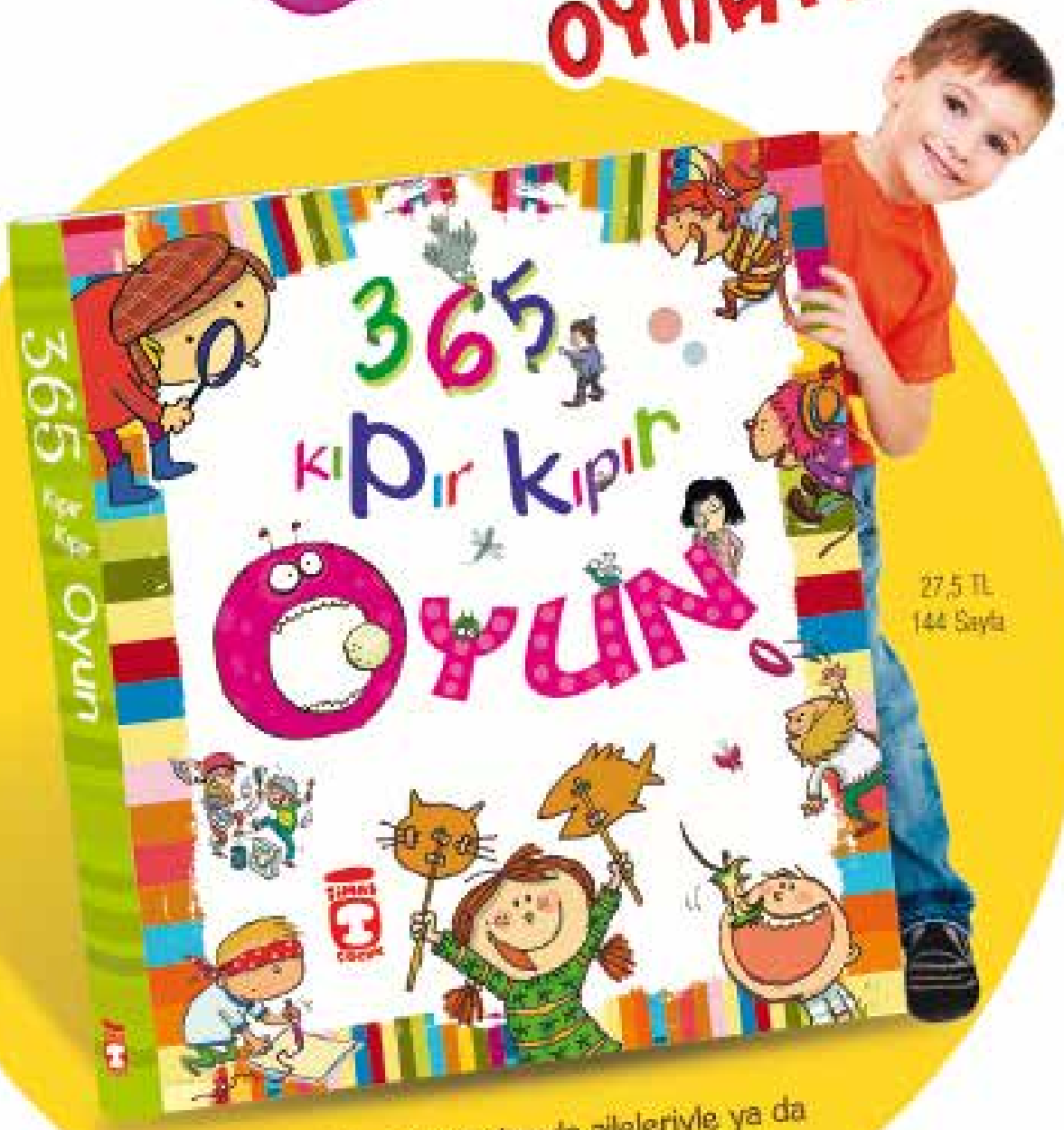

27,5 TL
144 Sayfa

Çocuklar, arkadaşlarıyla aileleriyle ya da tek başına oynayabilecekleri oyunları bu kitapta bulacaklar.

TİMAŞ ÇOCUK

iyi ki kitaplarım var... facebook.com/timascocuk 212 511 24 24 timascocuk.com

Bir kitap, dört mektup...

Şiirsel TAŞ

Norveçli yazar Jo Nesbø'nun Doktor Proktor'un Osuruk Tozu adlı kitabı, ismiyle sizi ürkütmesin. Aynen adı gibi gayet komik bir kitap var karşınızda. Hem de yazarımız Şiirsel Taş'ın dediğine göre, aynı anda üç kuşağı birden güldürebilecek komiklikte.

Sayın Doktor Proktor,

Kitap kahramanlarına mektup yazmak pek âdetim değildir. Fakat Çörek ve Lise'yle olan maceranızı okuyunca, iki satır da olsa yazmadan duramayacağımı hissettim. Bu hissi anlıyor olmalısınız, zira siz de icat etmeden duramayan bir mucitsiniz. Ama şu son buluşunuz olan "osuruk tozu" var ya; işte o buluşunuzun sadece, Norveç'in ulusal bayramı olan 17 mayıstaki kutlamalarda ülkenin onurunu kurtarmakla kalmayıp, çocuk edebiyatının en keyifli kitaplarından birine de esin kaynağı olduğunu bilmenizi istedim. Demem o ki sadece Çörek ve Lise gibi cin fikirli iki çocuğun yaşamına renk katmakla kalmadınız, pek çok çocuğun gülümseyerek okuyacağı bir maceranın kahramanı oldunuz. Bunun ne denli önemli olduğunu, ancak benim gibi, çocuğundan, "*Sorarım sana anne, bugün beni güldürecek ne yaptın?*" sorusunu duymuş olan, güldürme özürlü yetişkinler bilir.

Son olarak, umarım osuruk tozunuz yalnızca Norveçli çocukların değil, bütün çocukların eğlencesi haline gelir. Yeri gelmişken, sipariş kabul ediyor musunuz?

"Osortan Astronot Tozu"nun da NASA tarafından en iyi şekilde değerlendirileceğini umuyorum. Yeni buluşlarınız olursa bizi de haberdar eder misiniz? Bayan Juliette Margarin'e de selam ve sevgilerimi iletin lütfen.

En derin saygılarımla…

Canım Çörek,

Böyle başlamayı uygun gördüm, çünkü çocuk edebiyatının en sevdiğim ve en gıpta ettiğim kahramanları arasına yerleşiverdin bile. Söylemeden geçemeyeceğim, bazı hâllerinle bana Pippi Uzunçorap'ı anımsatıyorsun. Ama Pippi'nin bir atı havaya kaldırabilen kol kuvveti senin çene kaslarında. Hazırcevap, laf ebesi, sınıfın soytarısı, Bayan Strobe'nin baş belası Sevgili Çörek, yaptıklarınla ve söylediklerinle pek çok çocuğun gözünde kahraman olacağına eminim. Beni de çok güldürdün, bilesin. Ama Doktor Proktor ve Lise ile yaşadıklarını okurken, koptuğum bölüm neresiydi biliyor musun? Hani öğretmeniniz Bayan Strobe, seni Lise ile sınıfta gevezelik ederken yakaladığında paçayı sıyırmak için söylediklerin vardı ya: "*Sizin ve Lise gibi kadınların nasıl olup da biz erkeklerden daha zeki olabildiğini konuşuyorduk. Bana göre dünyanın yönetimini siz almalısınız. Çocuk yapmak için tohumlarını alıp dondurduktan sonra erkekleri ortadan kaldırmalı, erkek çocukları da daha doğar doğmaz yok etmelisiniz. Bu yalnızca bir düşünce işte. Ayrıca ben erkek olduğum için büyük olasılıkla aptalca bir düşünce. Sözün kısası, dikkatinize teşekkür ederken, bütün bunları unutmayı öneriyorum, Bayan Strobe. Lütfen buyurun, kaldığınız yerden devam edin.*"

Akershus Kalesi'nin en korkunç cezaevi hücresi olan "Ölüm Deliği"nin bile pes ettiremediği, polise, "*Kanun namına durun!*" diye seslenen, okuldaki zorba ikizlere aklıyla meydan okuyan, okul orkestrasının şefini dizleri üstünde yalvartan, Doktor Proktor'un sağ kolu, kırmızı saçlı, trompetçi tatlı çocuk… İyi ki varsın!

Çilli yanaklarından öperim…

Sevgili Ana Konda,

Çocukluğundan beri yaşadığın travmatik süreç yüreğimi dağladı. Hâl böyle olunca, kitabın en ürkütücü karakteri olmana rağmen, okurun sana karşı sempati duymaması zor. Özellikle son hamlenle pek çok okurun takdirini kazanacağından eminim. Ağzına sağlık ve tabii afiyet olsun!

Dilerim, tez zamanda Oslo'nun kanalizasyonundan kurtulup, rüyanda gördüğün gibi piranalar, timsahlar, zehirli yılanlar ve diğer sevgili arkadaşlarınla yüzebileceğin Amazon Nehri sularına kavuşmanın bir yolunu bulursun.

Seni olabildiğince uzaktan hasretle kucaklarım…

Sayın Jo Nesbø,

Doktor Proktor'un Osuruk Tozu adlı kitabınızı okudum. Okuduğum ilk kitabınızdı. Zaten öğrendiğim kadarıyla, daha çok cinayet romanları ve kısa öyküler yazıyormuşsunuz. Cinayet romanları ilgi alanıma pek girmiyor, ama çocuk kitaplarına gelince iş değişir. Ayrıca Norveççe bilmediğimden, kitaplarınızı okumak için Türkçeye çevrilmesini beklemem gerek. Aç parantez, kitabınızın çevirmeni Sayın Ali Arda'ya da bu vesileyle teşekkür etmek isterim; sayesinde bu okunası kitabı okuma imkânı buldum, kapa parantez.

Sizi hayal kırıklığına uğratmak istemem, ama yaşadığım ülkede, sırf adına bakarak kitabınızı okumak isteyecek pek çok çocuk olduğu gibi, yine sırf adına bakarak kitabınızın çocuklar tarafından okunmasını sakıncalı değilse bile gereksiz bulacak pek çok ana baba ve öğretmen olduğunu tahmin ediyorum. Şunu bilmenizi isterim: Keyifle okuduğum kitabınız şimdi kızımın eline geçti, ondan sonra da okuması için anneannesine vereceğiz. Yakında onlardan da mektup alırsanız şaşırmayın. Kitabının aynı dönemde üç kuşak tarafından okunması her yazara kolay kolay nasip olmaz.

İkinci çocuk kitabınızı hevesle bekleyen bir okur…

Doktor Proktor'un Osuruk Tozu
Jo Nesbø
Çeviren: Ali Arda
Pegasus Yayınları / 248 sayfa

Şehre bir "yabancı" gelir…

Aslı ULUŞAHİN

Handan Durgut, Can Çocuk Yayınları'ndan çıkan ilk çocuk romanı Denize Düşen Yıldız'da, kasabaya gelen bir "yabancı" üzerinden, çocukların ve büyüklerin yabancı olana, ötekine karşı tavrını ve aradaki farklılıkları bir macera eşliğinde anlatıyor.

"Çocuk olmanın en şahane yanı nedir?" diye sorsanız bir çırpıda yanıt veririm size: keşfetme heyecanı! Çocuklukta dünya sınırsız keşifler sunan bir yerden başka nedir ki? İçinde ne olduğu görülmeyen, yüksek çitlerle çevrilmiş bir bahçe, terk edilmiş bir kulübe, hatta bir ağaç kavuğu, maceraya atılmak için yeter de artar. Hele bir de hayal gücü görev başına çağırılmışsa, bir çocuk için çitin köşesindeki açıklıktan içine süzüldüğü bahçe, pekâlâ keşfedilen yeni bir kıta olabilir. Belki Kristof Kolomb bile bu gizli bahçede gezinen çocuktan farklı şeyler hissetmemiştir.

Handan Durgut'un yazdığı, *Denize Düşen Yıldız* adlı kitaptaki afacanlar da hikâye boyunca aynı heyecanı yaşıyorlar. Ama onların hedefinde, ilk kez ayak basılan bir yer değil, bir insan var: Yaz tatillerini geçirdikleri kasabaya gelen bir "yabancı".

"Yabancı", elbette çocukların yakıştırdığı bir isim değil. Ne de olsa çocuklar ayrıştırmaktan yana değildir. Ama yetişkinler öyle mi? Kasabaya gelen, kimsenin tanımadığı adam daha otobüsten iner inmez layık bulunuyor bu isme. Sonrasında da, ilkin meraklı bakışlara, ardından dedikodulara mazhar oluyor.

Bu görüşün bir tek bana ait olduğunu sanmayın. Kitabın kahramanlarından biri olan Can da benimle aynı fikirde. Bakın, durumdan nasıl yakınıyor: *"Büyükler amma da tuhaf! Bize bilmediğiniz konuda, işin aslını öğrenmeden konuşmayın, diyorlar ama kendileri bunu bal gibi de yapıyorlar. Nereden mi biliyorum? Bütün bir yaz boyunca, tanımadıkları 'yabancı' hakkında ileri geri konuştular da oradan..."*

Gerçekten de kasaba halkı gelen konuğa lakabını verir vermez, onunla ilişkilerini yalnızca arkasından konuşmakla sınırlı tutuyor. Merak ediyorlar etmesine, ama gidip sorularının cevabını muhatabında aramaya kalkışmıyorlar. Belki de, bu sakin kasabayı hareketlendiren merakın bir çırpıda kaybolmasını istemiyor, bilinmezin verdiği heyecanın tadını çıkarıyorlar. Yetişkinlerle çocukların eğlence anlayışları epey farklı. Neyse ki çocuklar var ve onlar çok geçmeden duruma el koyuyorlar.

YANITLAR "YASAK BÖLGE"DE

Dört oğlan bir kızdan oluşan çocuk çetesi kuruluyor hemen. İşe profesyonel bir dedektif ekibi gibi bilgi toplayarak başlıyorlar. Tanıklar dinleniyor, kanıtların peşine düşülüyor. Gizemli adam, ortaya çıktığı kısacık zamanlarda dikkatle izleniyor. Tüm ipuçları "yasak bölge" olarak anılan, deniz fenerinin de olduğu alanı işaret edince, bu kez olay mahallinde gözlem yapılmaya başlanıyor.

Ne ki, çocukların uğraşmaları gereken başka sorunları da var. Kendi aralarındaki küçük tartışmalar kimi zaman küskünlüğe varıyor. Bir de çetenin üyelerinden biri olan Selim, annesi ile babası arasındaki kavgalardan dertli. Bu kavgalara arkadaşlarıyla küslük de eklenince, kendini çok yalnız hissediyor. İşte bu yalnız zamanlarından birinde ne oluyorsa oluyor, Selim'in tek başına yaktığı kamp ateşi büyük bir yangına dönüşüyor. Kasabalı yangını söndürüyor. Ancak yangını Selim'in çıkardığından haberleri olmadığı için suçu "yabancı"nın üzerine atıveriyorlar. Olayı aydınlatma görevi ise yine çocuklara düşüyor. Selim'i itiraf etmeye ikna edip, "yabancı"yı kurtarıyorlar. Böylece yetişkinlere yeni bir ders veriyor afacanlar.

Sırada "yabancı"yla tanışmak, başladıkları araştırmayı sonuca ulaştırmak var. Peki, tanışmayı sağlayan ne oluyor dersiniz? Yine keşif merakı. Can, kayan yıldızların nereye gittiğini çok merak ediyor. Hepsi kayıp gider ve gökyüzünde hiç yıldız kalmazsa diye endişeleniyor. Onları düştükleri yerden çıkarıp onarsa, tekrar gökyüzüne yollayabilir mi acaba? "Yabancı"nın deniz fenerinde yaşadığını artık hepsi biliyor. Acaba gökyüzünden kayıp denize düşen yıldızların nedeni bu adam ya da fenerin ışığı olabilir mi? İşte bu soruların peşinden bütün arkadaşlarını deniz fenerine sürüklüyor Can. Karşısına dikilip, kasabalıların sormaya cesaret edemediği soruları "yabancı"ya soran da ilk o oluyor.

Kitabın sonu nasıl bitiyor dersiniz? Tüm hikâyeyi sayıp dökmüş olsam da mızıkçılık yapacak ve sonunu anlatmayacağım. Böylece kasabalıyı yaz boyunca merakta bırakan heyecanı az da olsa canlı tutabilirim. Ama bir ipucu niyetine Can'ın en başta aktardığım sözlerini yineleyeceğim: "*Şu büyükler amma da tuhaf! Bize işin aslını öğrenmeden konuşmayın, diyorlar ama kendileri bunu bal gibi de yapıyorlar.*"

Denize Düşen Yıldız
Handan Durgut
Resimleyen: Gözde Bitir Sındırgı
Can Çocuk Yayınları / 88 sayfa

Ezel Dağlar ERGÜDEN

Tatilde sıkılanlara duyurulur!

Timaş Yayınları'ndan çıkan altı kitaplık "Neşeli Etkinlikler" serisi hem el becerilerinizi geliştirecek hem eldeki kaynaklarla yeni şeyler üretmenin keyfine varmanızı sağlayacak. Üstelik hediye işini gayet ucuza çıkarmanıza hizmet edecek. Ne duruyorsunuz, yapsanıza!

Heyoooo! Tatil için yeni kitaplar buldum! Çok mutluyum, çok, çok, çok! Tamam, tamam, sakin oluyorum ve siz meraktan çatlamadan açıklıyorum. Timaş Çocuk'tan çıkan altı kitaplık bir seri bu; adı "Neşeli Etkinlikler". İçlerinde evde yapılabilecek çok eğlenceli ve zamanın geçmesini kolaylaştıran etkinlikler var. Hadi bu altı kitabı size teker teker tanıtayım.

Serinin ilk kitabı, *Çevremi Seviyorum*. Acayip yararlı bir kitap. Herkesin evinde olan malzemelerden (gazete, plastik şişeler, zarflar…) yepyeni şeyler yapmayı öğretiyor çünkü. Hem de yapması çok basit. Mesela ben gazete kâğıtlarından bir kâse yaptım; çok güzel ve dayanıklı oldu. Ayrıca hiç masraf çıkarmadı. Çünkü yapıştırıcısını bile evde yaptım (tarif kitapta var). Yaptığım bir diğer etkinlik ise "Metal Karmaşası". Bunun için de tek ihtiyacınız olan şey metal bir askı. Bu askıyı elinizle büküp üstüne bir sürü şey asarak çok güzel bir süs haline getiriyorsunuz. Çok hoş oldu; eve gelen herkes çok beğeniyor. Eğer evde ne yapacağınızı bilemediğiniz bir sürü şey varsa bu kitabı kesin alın. Eski pantolonlarınızı bile değerlendirebilirsiniz.

Daha çok el becerisini geliştirmeye yönelik olan ikinci kitabın adı *Bugün Ne Yapayım*. Üç boyutlu hayvan ve kartlardan, tarla faresi kolajına ve gagalı kartlara kadar her şey var içinde. En çok hoşuma giden etkinlik, yumurta kabuklarından yapılan "Sallanan Penguenler". Hepsi de o kadar tatlı oldu ki! Ayrıca upuzun bir maymun zinciri (kollarını birbirine dolamış maymunlar) de yaptım; çok güzel oldu, çooook! Ama Bisküvi (belki hatırlamazsanız diye söylüyorum, köpeğim) onları yedi. Neyse, bu ayrı bir hikâye. Çok hoş çizim önerileri de var. Tüylü hayvancıklar ve çiçek bahçesi çizmeyi gösteriyor mesela.

Üçüncü kitap *Kırt Kırt Kâğıt*. Tahmin edebileceğiniz gibi kâğıtla yapılabilecek binbir türlü etkinlik. Üç boyutlu şehir manzarasından tutun da folyodan, parıldayan çok güzel ağaç dalları yapmaya kadar pek çok şeyi anlatıyor. Bundaki çok hoş etkinliklerden birisi de "Zürafa Kolajı". Bir sürü malzeme kullanarak bir zürafa yapıyorsunuz ve ortayla çıkan şeye bakmaya doyamıyorsunuz. Ama sanmayın ki bu malzemeler çok özel. Evde bulduğunuz tüy, ip, kibrit çöpü, düğme gibi malzemeler kullanılıyor. Tabii canınızın istediği başka şeyleri de kullanabilirsiniz. Sınırlama falan yok. Bir de balık var; folyodan, o da çok güzel. Parıl parıl parlıyor.

Serinin bir sonraki kitabı, şahsen en hoşuma gideni, *Benim Tatlı Tariflerim*. Adından da anlayacağınız üzere bir yemek kitabı. Ama sakın gözünüzü korkutmasın; içindeki tarifler çok basit. Kimseden yardım istemenize gerek kalmayacak. Ve aşağı yukarı hiçbirinde (bazı yemek tariflerinde olduğu gibi) tonlarca yağ kullanılmıyor. Malzemelerin çoğu da kolay bulunuyor. Bir tek nane aroması beni biraz yordu, ama o olmasa da olur zaten. Hem içindeki resimler o kadar leziz görünüyor ki kitabı açtığınız anda yalanmaya başlıyorsunuz.

DİKİŞ, NAKIŞ, ÖRGÜ DE VAR

Beşinci kitap *Becerikli Ellerim*. Bu kitap da dikiş meraklısı arkadaşlar için. Üşenmemiş, en başından anlatmış yazar. Sırf dikiş değil, nakış ve örgü de var kitapta. Ayrıntılarıyla her şeyi anlatıyor. Kitabın bana çok faydası dokundu. Çünkü zaten çok yetenekli değilim bu konuda. Annem de pek bir şey bilmiyordu. Bu durumda kendi başıma düğme bile dikemiyordum. Ama sevgili kitabımız sayesinde kendi bebeğimi dahi yaptım (gerçi kafası biraz yamuk oldu, ama olsun). Yani benim bile olmayan becerilerimi geliştirdiğine göre, dikiş dikmek veya dikmeyi öğrenmek isteyen herkese tavsiye ederim bu kitabı.

Son kitap olan *Hızlı Taraftara Futbol* ise erkeklerin ilgisini çeksin diye hazırlanmış galiba. Ama ben de çok beğendim, sonuçta kim karar verebilir ki buna (örneğin ben bir kız olarak boks öğrenmek istiyorum). Bunda da ilginç aktiviteler var. "Futbolcunun Kapı Askısı" hem eğlenceli hem de işe yarar (gerçi resimlerin üstünde hep futbolcu erkekler var, ama neyse). Ya da top sektiren bir futbolcuyu canlandırabileceğiniz bir etkinlik var (ve işte, nihayet resimde bir kız!). Ayrıca kendi şampiyonluk kupanızı bile yapabilirsiniz. Özellikle benim gibi "gerçek" bir şampiyonluk kupası alamayacak düzeydeki oyuncuları sevindirecek bir aktivite bu.

Ben seriyi baştan sona çok beğendim. Birincisi, resimleri çok hoş. Üstelik resimler sadece güzel olmakla kalmıyor, etkinliklerin açıklamasını yapıyor. Bu çok önemli, çünkü bazen görerek daha iyi anlıyor insan. Ayrıca malzemeleri bulması çok kolay. Çoğunu dışarıdan almanıza gerek yok. Evde bulunabilecek şeyler. (Bu arada size bir tüyo vereyim: Kâğıtla yapılan etkinliklerin çoğunda renkli kâğıt kullanıldığını görüyoruz, ama siz gerekli miktarda kâğıdı istediğiniz renge boyasanız da hiç fark olmuyor).

Bizim gibi parasız pulsuz çocuklar için müthiş bir özelliği daha var serinin. Kitapların içerdikleri etkinliklerden çoğu, hediye olarak yakınlarınıza verebileceğiniz şeyler. Böylece hem para harcamanıza gerek kalmaz, hem de paranın alamayacağı, tamamen kendi tasarımınız olan bir hediye vermiş olursunuz. Kitaplardaki hoş bir de detayı da söyleyeyim; her birinin içinden konusuyla ilgili bir sürü çıkartma çıkıyor. Bunları da tasarımlarınızın üzerine veya istediğiniz herhangi bir yere yapıştırabilirsiniz.

Ama küçük bir sorunu da belirtmeden geçmeyelim: Bazı kitapların dizinindeki etkinliklerin sayfası yanlış verilmiş. Yani dizinde söylenen sayfayı açtığınızda, başka bir etkinlik çıkabiliyor karşınıza. Kitapların içinde çok fazla etkinlik olduğundan bu durum karışıklığa yol açabiliyor. Belki ikinci baskıda yayınevi görevlileri dizinleri kontrol ederler diye söylüyorum bunu.

Kıssadan hisse: Serinin altı kitabı da çok yararlı ve eğlenceli. Üstelik tatil için ideal (özellikle tatilde sıkılan çocuklar için). Sonuçta herkes mutlu oluyor: Bizler de anne babalar da. Gerçi her tarafa kâğıt parçaları dağıttığım için ben biraz laf işittim, ama yaptığım zürafayı anneme hediye edince hepsini unutuverdi. Eh, olacak o kadar, tatildeyiz, değil mi ama?!..

Neşeli Etkinlikler - Benim Tatlı Tariflerim
Rebecca Gilpin - Catherine Atkinson
Çeviren: Elif Kıral
Timaş Yayınları / 32 sayfa

Acayip bir kafa

Nazan ÖZCAN

Havai Fişekler Adası'nda beyaz fili ve papağanıyla birlikte yaşayan, üstelik bir sihirbaz ve kâşif olup Pindistan, Rezilya, Banada, Leblebistan, Dingiltere ile gökkuşağının sekizinci rengini keşfeden bir yazarla tanışmak ister misiniz? İşte karşınızda Evgene Trivizas!

Pardonnnn! Bir bakar mısınız, bir şey diyeceğim, çok önemli. Bir gerçeği açıklayacağım. Duyunca dudağınız uçuklayacak, o kadar acayip bir gerçek! Nerden mi buldum? Ama hafiyeler nerden bulduklarını söylemezler ki! Bir dosttan alınmış, çok, ama haddinden fazla gizli bir bilgi var elimde. Duymak ister misiniz? İstersiniz, biliyorum; kim gerçekleri bilmek istemez ki! Hem çocuklar hem büyükler, herkes gerçekte gerçekten ne olup bittiğini bilmek için can atar.

O yüzden sizinle bu gerçekten olağanüstü, gerçekten gerçek bilgiyi paylaşmak istiyorum: Hani Evgene Trivizas var ya, işte o!.. Aaa hatırlamadınız mı? (O zaman bir ipucu vereyim: İyi Kitap'ın Mayıs sayısında bir söyleşisi yayımlanmıştı hani.) Gene mi hatırlamadınız? O zaman hemen hatırlatayım. Şimdi, hani şu *Havai Fişekler Adasından Öyküler* diye bir çocuk kitabı dizisi var ya!.. Hah, işte onun yazarı Trivizas. Biraz kitaplarını da hatırlatayım ki gerçek ortaya çıkınca çok daha etkili olsun. Çok heyecanlı di mi? Bence de!

İNSAN ELİ YİYEN TİMSAH

Şimdi demin bahsettiğim Evgene Trivizas, sizin de hatırladığınız gibi, *Havai Fişekler Adası'ndan Öyküler* yazıyor. Hani bu seri kitaplardan birinin adı *Diş Doktoruna Giden Timsah*. Bu kitapta bir tane timsah var; adı Kornelyus. En sevdiği şey, insan eli yemek! Trafik polisi eli, garson eli, piyanist eli, sekreter eli, hepsini yemiş. Öyle diyor yani. Hatta bakınız ne diyor Kornelyus: "*Seçim arifelerinde en kalabalık meydanları seçer nutuk çekerim. Millete en olmadık vaatleri sıralarım ve beni alkışlamaya başladıklarında ellerini kaparım. Seçimlerden sonra, attıkları oy için pişmanlık duyanların, kendiliklerinden gelip ellerini yemem için diz çöküp yalvardıkları da oluyor!*" Kornelyus çok yararlı bir timsah, keşke bizim memlekete de gelseydi, değil mi ama! Oysa Fransa'ya bile uğramış. Nerden mi biliyorum, şöyle diyor çünkü: "*Tarihe meraklıysanız, Napolyon'un elini neden ceketinin içinde gizlediğini söyleyin bakalım! Benim elini kapmamdan korkuyordu!*" Neyse, işte bu bizim Kornelyus, diğer arkadaşlarına bunları anlatıp böbürlenirken, onlar da Kornelyus'u bir güzel gaza getiriyorlar. Diyorlar ki; diş doktoru eli yememişsindir ama! Kornelyus hemencecik bir diş doktoru buluyor. Sözüm ona dişlerini yaptıracak, numaracı işte! Ama diş doktoru ondan da numaracı çıkmaz mı? Çıkar, o da Kornelyus'un dişlerini bir güzel… Aaa, ama sonunu söylemeyeyim. Sustum. İşte bu iyice komik, aynı zamanda çok olağanüstü, gerçekten. Çünkü öyle didaktik değil;

bildiğimiz, bu kitabın yazarı, hayal dünyası geniş Evgene Trivizas işte, hakkında gerçekleri açıklayacağım kişi.

MÖÖÖNGÖR MÖÖÖNGÖR!

Evet, evet, bence de bu "Ada Öyküleri" çok harika! O yüzden ısrarlarınıza dayanamayacağım, hem böylece Trivizas'ı daha iyi tanımış oluruz, bir tane daha geliyor. Bu diziden çıkan bir başka kitabın adı *Tulum Çalan Boğa*. Çalar, boğa tulum çalar. Çünkü Trivizas hayallere sınır çizmeyenlerden. Üstelik zekice bir kurgusu da var. Hem de eğlenceli; bir de tabii ki kelime oyunları… Mesela *Tulum Çalan Boğa*'da da epeyce kelime oyunu var, üstelik bazıları çok komik, insan çok gülüyor. Bu hikâyemizde bir matador var (El Pepoldo, adı bu). Yaşadığı ülkede (Pandespanya, adı bu) bütün boğa güreşlerinde boğaları yenip öldüren, çok mu çok başarılı bir matador. Arenaya indiğinde yer yerinden oynarmış ve boğayı yenince her seferinde en azından sekiz şık bayan heyecandan bayılırmış. Ben yazarın yalancısıyım; o öyle anlatıyor. İşte bir gün, El Pepoldo yine bir boğa güreşine hazırlanırken, boynuna matemde olduğunu belirten siyah kurdele bağlamış bir inekçik ziyaretine geliyor. Meğer bu hanımefendi, pardon inekhanım (öyle diyor yazar, kelime oyunu demiştik di mi?), El Pepoldo'nun biraz sonra güreşeceği boğanın karısıymış. Ağlaya ağlaya onu öldürmemesini rica etmeye gelmiş: "*Danacıklarımıza şimdi kim bakacak, söyler misiniz? Kötü yollara düşecek, sonunda birinin sofrasında hamburger olacaklar!*" Ama buna kim dayanır? "*O kadar mutsuzum ki! Hayatıma son vermek istiyorum! İçimden bir kasaba gidip 'Al beni, artık jambon mu yaparsın, pastırma mı, ne yaparsan yap da kurtulayım bu hayattan,' diyesim geliyor. Mööööngör, mööönngör!*" Möngör ne mi? İneklerin insanlar gibi hüngür hüngür mü ağladığını sanıyordunuz? Hah ha, çok âlemsiniz! Ama möngürdemeye kimin yüreciği dayanabilir ki? Bizim Pepoldo'nun da yüreği dayanmıyor ve boğayı öldürmemek için, güreşmeye gitmiyor. Bunun yerine inekhanımla bir anlaşma yapıyorlar. Boğa, inekhanım, danacıklar ve bizim Pepoldo bir sirkte işe başlıyorlar ve tabii ki boğamız da müzik kulağı iyi olduğu için tulum çalarak bütün paraları topluyor… Devamı tabii ki var, ama ben anlatmayayım, tadı kalmaz yoksa. İşte bu kadar da uçuk ve zeki numaralar yapan biri olan Trivizas hakkında bir gerçek biliyorum. Açıklayayım mı?

OBURİSTAN KRALI IV. TOMBUL

Ne?!!! Bir hikâye daha mı istiyorsunuz? Tamam o zaman, "Ada Öyküleri"nden bir tane daha gelsin. Bu da *Kralın Fotoğrafçısı* olsun. Ama valla bu son, artık yalvarsanız da başka anlatmam. Bulursunuz, Trivizas'ın kitaplarını okursunuz, çünkü yazarın yüzlerce kitabı var, pek çok dile çevrilmiş, Türkçe dâhil. Ayrıca Yunanistanlı olan Trivizas'ın yazdığı daha pek çok, ama pek çok masal, şiir, roman, opera librettosu, çocuk tiyatrosu ve çizgi roman da var. Hangi birini anlatayım? Tamam, bu son.

Foto Şipşak, Oburistan Kralı Dördüncü Tombul'un özel fotoğrafçısıydı. Ama Kral çektiği fotoğrafların hiçbirini beğenmiyordu. En sonunda Foto Şipşak'a gına geldi ve dedesinin balonuna atladığı gibi soluğu gökyüzünde aldı. Şimşeklerin, kırmızı kuyruklu büyük uçurtmanın, yağmur damlalarının, bulutların, güneşin, ayın, yani gökyüzündeki her şeyin şapşahane fotoğraflarını çekti. Bunu yaparken galiba bir yanlışlık eseri, yaz ortasında Kral'ın üzerine, hem de güneşlenirken, yağmur yağdırmaya başladı. Kral tabii ki hemen emir verdi: "*Bak sen şu vatan hainine. Hemen kafasını kesin!*" "*Kaç kere keselim Kralım?*" "*En azından on kere!*" Çatlak Kral işte! Neyse, tabii ki herkes Foto Şipşak'ın peşine düştü… Sonra ne mi oldu? Ama olmaz ki, siz de her şeyi anlatayım istiyorsunuz, olmaz!!!

GERÇEKLER HEP ACAYİPTİR!

Hah işte, en en en gerçeği açıklama vakti! Şimdi Evgene Trivizas'ın kitaplarının sonunda şöyle yazıyor: *"Evgene Trivizas ünlü bir kâşif ve sihirbazdır. Pindistan, Rezilya, Banada, Leblebistan, Dingiltere ve gökkuşağının sekizinci rengini keşfetmiştir. Havai Fişekler Adası'nda beyaz fili Pukipon ve papağanı Sintia ile birlikte yaşar."* Daha da devamı var. Şimdi gerçekler: Aslında Evgene Trivizas, bir bilim adamı! Valla! 1946 doğumlu, Atina ve Londra'da hukuk ve çok acayip ama, kriminoloji eğitimi almış. Şu anda da İngiltere'de Reading Üniversitesi'nde ve Atina'daki Politeknik Üniversitesi'nde kriminoloji (yani bildiğimiz suç bilimi) ve hukuk profesörü olarak gençlere ders anlatıyor. Hem de neler neler! Holiganlardan tutun da hapishanelerdeki suçlulara, polisin davranışlarından sansüre kadar pek çok bilimsel şey! Ne acayip kafa değil mi? Gerçekler hep çok acayiptir zaten!

Diş Doktoruna Giden Timsah
Tulum Çalan Boğa
Kralın Fotoğrafçısı
Evgene Trivizas
Resimleyen: N. Marovlakis
Çeviren: Ari Çokona
Altın Kitaplar / 24 sayfa

TEMMUZ SAYIMIZDA

Rastignac-Goriot Baba // Goriot Baba - Honoré De Balzac
Aysel // Ölmeye Yatmak - Adalet Ağnoğlu
Oblomov // Oblomov - Ivan Aleksandroviç Gonçarov
Stefanos - Andronikos // Rüya Körü - Gürsel Korat
Watchmen // Watchmen - Alan Moore

Ülkeler ve Edebiyatları // **İran Edebiyatı**

- Ali Rıza Seyfeddini
- Bülent Uçar
- Can Lafer
- Çiğdem Sezer
- Çimen Günay-Erkol
- Desen Yalın Yaman
- Devrim Kunter
- Didem Atayurt
- Elif Şahin Hamidi
- Eray Canberk
- Figen Abacı
- Gizem Karayavuz
- Hakan Tunga Kalkan
- Haşim Hüsreviyahi
- Hikmet Temel Akarsu
- Hulusi Üstün
- Hura Yavari
- İbrahim Dizman
- Kaya Tokmakçıoğlu
- Levent Küçük
- Lütfü Tunç
- Naz Beykan
- Nedime Küşgeroğlu
- Selda Polat
- Semiramis Yağcıoğlu
- Şirvan Erciyes
- Tuğba Çelik Özer
- Ümit Kiroğli
- Veysel Lidar
- Yıldırım B. Doğan

heyamola yayınları

Heyamola Yayınları
Yalı Mah. Küçükyalı Cad. No. 44/3 Maltepe / İstanbul
Tel: 0 216 371 17 37 ■ www.heyamola.net

ROMAN KAHRAMANLARI

Elif ŞAHİN HAMİDİ

Çocuğunuzun uyku sorunlarını çözebilirsiniz...

Harvard Tıp Fakültesi Nöroloji Profesörü ve Boston Çocuk Hastanesi, Uyku Bozuklukları Bölümü direktörü Dr. Ferber'in Çocuklarda Uyku Sorunları ve Çözümleri adlı kitabı, doğumdan yetişkinliğe çocukların sağlıklı bir uyku alışkanlığı geliştirmesi için eşsiz bir rehber...

Çocukların uyku bozuklukları konusunda 30 yıllık bir deneyime sahip, dünyaca tanınmış uzman Dr. Richard Ferber'in *Çocuklarda Uyku Sorunları ve Çözümleri* isimli kitabı, yeni baskısıyla anne babalara rehberlik etmeyi sürdürüyor. Dr. Ferber'in ilk olarak 1985 yılında yayımlanan bu kitabı, yeniden gözden geçirilmiş ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda genişletilmiş haliyle Gün Yayıncılık tarafından tekrar basıldı. Öncelikle şunu belirtmekte fayda var: Kitabın yeniden yayımlanmasının bir amacı da yöntemlerin uygulanması noktasında bazı yanlış algılamaları ortadan kaldırmak.

Dr. Richard Ferber'in ismini çoğu insan "Ferber Yöntemi" ya da "Ağlatma Yöntemi" diye bilinen yöntemle hatırlar. Dr. Ferber bu konudaki yanlış algıyla ilgili olarak önsözde şu açıklamayı yapıyor: *"Birçok ebeveyn; problemin doğasına, nedenine, ebeveynin tarzına ve aile beklentilerine bağlı olmadan, tüm uyku problemlerini giderebilecek bir yöntemden bahsettiğimi sandı. Daha kötüsü, başvurdukları yöntem (kitabımda bahsedilenlerden yalnızca birisi olan) bazen yanlış bir biçimde, tam da karşı çıktığım 'ağlatma' yöntemi olarak tanımlandı. Yani çocuğu yatağında ağlamaktan yorulup, uyuyana dek yalnız başına bırakma yöntemi. Burada çocuğun ne kadar uzun ağladığının bir önemi yok ve bu yöntem bana uygun değil. Aksine, yöntemlerimin çoğu, gereksiz ağlamaların ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kitapta anlatılan uyku problemlerinin çoğu, hiç ağlama olmadan veya çocuk ağlıyorsa, ağlama zamanla azaltılarak çözülebilir. Biraz ağlama gerektiren durumlarda –istenmeyen alışkanlıkların değişiminde– ağlama minimum seviyede tutulmalıdır."*

Çocuğunuzun uykusu düzensiz olabilir, uykuya çok zor dalabilir, geceleri sık sık uyanabilir, sabah güçlükle uyanabilir, uyurken yatağını ıslatabilir, horlayabilir, uyku apnesi ya da narkolepsi (ani derin uyuma nöbetleri) hastası olabilir… Hatta sizin yanınızda yatmak isteyebilir, gece korkuları olabilir, uykuda yürüyebilir yahut da yeterince uyuyamaz… Ancak endişe etmeye ve umutsuzluğa kapılmaya gerek yok. Tüm bu uyku sorunlarının bir çözümü var. Harvard Tıp Fakültesi'nde Nöroloji Profesörü ve Boston Çocuk Hastanesi'nde Uyku Bozuklukları Bölümü'nde direktör olarak görev yapan Dr. Ferber, çözüm yollarını bulmak için öncelikle uykunun ve uyku problemlerinin karmaşık doğasını anlamak gerektiğini vurguluyor ve kitapta ilk olarak bu konulara açıklık getiriyor. Daha sonra farklı problemler karşısında başvurulan farklı çözüm yollarını, yaşanmış örneklerle ortaya koyuyor.

NEDENİ ANLAMAYA ÇALIŞIN

Çocuklar çok farklı uyku sorunlarıyla karşılaşabilirler ve herhangi bir uyku problemi pek çok nedenle ortaya çıkabilir. Üstelik benzer bir problem farklı çocuklarda farklı nedenlerle görülebilir. Dr. Ferber, uygun tedaviyi seçebilmek için bu noktaların göz önünde bulundurulması gerektiğini; bazen birden fazla yöntemin işe yarayabileceğini ve bunlardan çocuğun özelliklerine en uygun olanı seçmek gerektiğini önemle vurguluyor. Burada dikkat edilmesi gereken ise şu: Eğer çocuğunuzun uyku sorunu varsa, öncelikle bunun tüm nedenlerini anlamaya ve ortaya koymaya çalışmalısınız. Bunu başardığınız takdirde çocuğunuzun sorununa bir çözüm yolu bulunabilir.

Dr. Ferber, uyku saatlerinin çocuğun uykusunu nasıl etkilediğini, farklı yaşlardaki uyku gereksinimlerini, çocuğu gereğinden fazla uyutmaya çalışmanın yol açtığı sorunları da anlaşılır bir dille açıklıyor. Ayrıca gece terörleri, uyurgezerlik ve birlikte uyuma gibi konularda da aydınlatıcı bilgiler sunuyor. Tüm bu sorunların neden yaşandığı ve bunlarla nasıl baş edilmesi gerektiği şeklindeki soruların cevaplarını da bu kitapta bulmak mümkün.

Çocuklar doğumun ardından üçüncü aylarını doldurduklarında önemli değişimler geçirirler. Artık uykunun uzun kısmı gece gerçekleşmektedir. Yani çocuk büyüdükçe uykusu da düzene girer. Bu noktada Dr. Ferber, çocuklar üç-dört aylık olmadan önce uyku düzeninde önemli değişiklikler yapılmamasını öneriyor. Çocuğun gece uyanmaları ebeveynleri fazla zorlamıyorsa birkaç hafta beklemek gerektiğini ve uyuma düzeninin sıklıkla kendi başına gelişeceğini belirtiyor. Çocukların ilk aylardan sonra uyumak için sallanmaya, okşanmaya, emzik veya biberonla sakinleştirilmeye ihtiyaç duymadıklarını ifade eden yazar, bu gibi uyku ilişkilendirmelerinin ortadan kaldırılmasının hem çocuk hem de ebeveynlerin yararına olduğunu söylüyor. Tüm çocuklar altıncı aydan sonra (zamanında doğan ve normal uyku düzeni olan çocuklar dört aydan sonra) gece uyandıklarında kendi başlarına uyuyabilirler. Dr. Ferber'in verdiği bu bilgi, oldukça büyük önem taşıyor. Çünkü altıncı ayını geçen çocuğunuz gecenin bir vakti uyandığında kendi başına uyuyamıyorsa bir sorun var demektir.

Dr. Ferber, çok geç yatan, az uyuyan ve gündüz vakti uykulu dolaşan gençlere de değiniyor kitapta. Sürekli gelişen teknoloji uyku düzenimizi de etkiliyor kuşkusuz. Dr. Ferber'in belirttiği üzere, elektronik dünyası gündüzle geceyi birbirine bağladı. Yirmi dört saat yayın yapan televizyonlarda, gençlere yönelik programlar sabaha kadar devam ediyor. Ayrıca telefon her daim elimizin altında ve bilgisayar yanı başımızda… Dolayısıyla gençlerin düzensiz ve az uyuduğu bir toplum söz konusu. Dr. Ferber, geç yatıp erken kalkmak zorunda olan ve böylece yeteri kadar uyuyamayan gençlerde, uykusuzluğa neden olan sosyal etkileri bertaraf etmenin pek kolay olmadığını söylüyor ve şunları ekliyor: *"Eğitim işe yarayabilir. Uykunun önemini anlayıp uyku düzenlemelerinde buna dikkat etmeliyiz. Bir gencin mükemmel bir uyku düzenine uyması beklenmeyebilir, ama gece uyku düzeninin gündüz performansı ile olan ilişkisini ona açıklamakla problemi en aza indirebilirsiniz. Bu yöntemi kullanarak birçok genç üzerinde başarılı oldum."*

EBEVEYNLER İÇİN EŞSİZ BİR REHBER

Uyku ihtiyaçları çocuktan çocuğa ve hatta ailelerin tutumlarına göre değişse de uygulayacağınız bazı rutinler ve yaklaşımlar, çocuğunuzda iyi uyuma alışkanlıkları geliştirebiliyor; üstelik büyüyünce ortaya çıkabilecek sorunları da önleyebiliyor. Şüphesiz her anne baba, çocuğunun düzenli ve sağlıklı bir uykuya sahip olmasını arzu eder. Çünkü uykunun çocuk gelişimi üzerindeki etkin rolü herkes tarafından bilinen bir gerçek. Dolayısıyla tüm anne babaların ve hatta bebek bekleyen adayların bu kitabı bir an evvel okumasında fayda var. Hem çocuklarının rahatı hem de kendi rahatları için… Dr. Ferber, bebeklik döneminden gençlik dönemine kadar karşılaşılabilecek uyku sorunları ve bu sorunlarla nasıl mücadele edileceği konusunda ebeveynlere eşsiz bir rehber sunuyor.

Çocuklarda Uyku Sorunları ve Çözümleri
Richard Ferber
Çeviren: Orhan Tuncay
Gün Yayıncılık / 447 sayfa

Sizin türünüz nedir acaba?

Simla SUNAY

Tanışma sırasında kişilerin ilk nereli olduğunun sorulduğu bir ülkede, farklılıklara saygı temalı çocuk kitapları ne kadar yazılsa azdır. Ceren Kurt'un Sakız Ağacı ve Kırmızı Denizyıldızı adlı iki kitabı güncelliğini hiç yitirmeyen bu meseleyi işliyor.

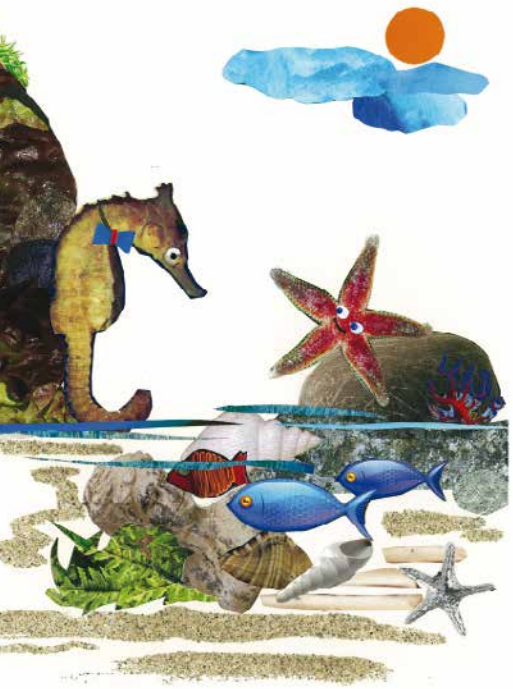

Hayvanların türleri vardır. Ya da insanlar öyle tanımlar, ayrımlar onları. Peki, insanlar arasında tür var mıdır? Kendilerini siyah, beyaz ve sarı derili olarak ayırmaları bir yana, insanlar içinde bir türden söz edebilir miyiz? Nasıl böyle kolayca ayırıyoruz birbirimizi? Neden tek bir tür olduğumuzu kabul etmiyor da sürekli çatışıyoruz? Ya da 6 milyar farklı tür olduğumuzu kabul etmeyip birbirimize benzemeye çalışıyoruz. Din, ülke, renk ya da zenginlik, fakirlik vasıtasıyla birleşmek istiyoruz.

Şu bir gerçek ki ayrımcılık büyüklere özgü bir davranış. Çocukken ailemiz bizi nereye götürürse götürsün, orada arkadaş edinip kırk yıllık dostlar gibi oynadığımıza ve çocukluk arkadaşlarımız biz büyüdükçe her nasılsa yok olduğuna ya da azaldığına göre, büyürken bir yerlerde bir şeyler oluyor… Fakirleri eliyoruz önce. Sonra kendimize göre cahil bulduklarımızı. Ailesi farklı dinden olanları da eliyoruz. Ya da zamanla, başına dert gelenleri bile affetmeden başımızdan savıyoruz. Kentli ve elit bir çevrede buluyoruz kendimizi. Çünkü bize hep, *"Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim,"* diye bir atasözü dayatıldı. (Atasözlerinin çoğunda ayrımcı uyarılar vardır.) Böyle olunca biz de olmak istediğimiz kişilerden arkadaş seçer olduk. Yanlışlık burada başlıyor. Peki, nasıl dönülecek bu yanlıştan? Çocuk kitapları bir işe yarar mı? Şunu itiraf etmeliyim ki hiçbir garantisi yok. Ama önce şu atasözünü ortadan kaldırıp, farklılıklarla zenginleşen insan öykülerini çocukların kulaklarına bir nebze olsun çalarsak belki bir arpa boyu yol alırız.

HEPİMİZ AĞACIZ!

Bu nedenle Ceren Kurt'un tema seçimini önemsiyorum. *Sakız Ağacı* da meraklı *Kırmızı Denizyıldızı* da aslında aynı çocuk. Hani, çok iyi tanıdığımız Samed Behrengi'nin *Küçük Kara Balık*'ına benzeyen o malum çocuk. Bir an önce büyümek, Dünya'yı (ben hep büyük harfle yazarım şu bizim gezegeni, yazım hatası yoktur) keşfetmek ve yolculuğa çıkmak, dost edinmek isteyen…

Sakız Ağacı'nın durumu zor tabii; onca disiplinli, dik başlı, titiz kavak ağacı yanında tek başına olmak hiç de kolay değil. Kavaklar önce ondan korkuyorlar, kendilerine benzemiyor çünkü. Onu dışlıyorlar, hiç konuşmuyorlar. Sakız Ağacı büyüyor, çok güzel bir ağaç oluyor. Gölgesinde piknik yapıyor insanlar. Sonra yapışkan sakızı sayesinde kavak tohumları uçup uzaklaşmadan, anne babalarına yakın filizleniyor. Kavaklar evlatlarının gurbete gitmeyip de yanı başlarında büyümesine pek seviniyorlar. Sakız Ağacı bir işe yaramış oluyor ya da iyimser bir deyişle, varlığıyla yardımcı oluyor kavaklara. Aslında farklı oluşuyla kavakların hayatına iyilik katıyor.

Alaz adlı Kırmızı Denizyıldızı ise gökyüzünü merak edip, diplerden denizin yüzeyine çıkıyor. Yolculuk boyunca pek çok farklı canlıyla karşılaşıyor tabii. Mesela, garip bir turuncu yaratık görünce soruyor Alaz: "*Sizin türünüz nedir acaba?*" "*Ben yengecim,*" diye bir cevap alıyor. Denizin yüzeyine ulaşıyor Alaz. Aydedeyi fark ediyor önce. Gökteki yıldızları görünce kendini onlardan sanıyor. Burada benzerler arasındaki farklara vurgu yapılıyor. *"Yoksa ben denize mi düştüm de böyle oldum,"* diye düşünüyor. "*Adımız bile aynı, demek ki haklıyım,*" diyor yeni tanıştığı bir denizatına. Denizatı ise gülerek, "*Yani ben de denize atılan atlardan mı oluştum,*" diye soruyor haliyle. Deniz, kara ve gök canlıları, evet, birbirinden farklı, ama ne kadar da birbirine benzeyerek farklılaşmış, bunu görüyoruz öyküde.

Ceren Kurt'un öykülerinde dil ve anlatım epey başarılı. Su gibi akan, sıcak, samimi bir dili var. Türkçeyi çok iyi kullanıyor. İyi bir çocuk yazarının geldiğini müjdeledi bu kitaplar bana. Ancak yer yer göze batan didaktik söylemlerden uzak durarak daha özgün kurgularla, yepyeni meselelerle, cesurca çıkmalı çocuğun karşısına. Elma Çocuk Yayınevi'ne ise bir sorumuz olsun buradan; bir öykü kitabının arkasında, *"Derslerimizi çalışalım"* dâhil bir davranış listesi olursa çocuklar bu öykü kitabını okur mu? Ya da şöyle demeli; bu güzel çocuk kitaplarının ders çalışmakla ve beyaz uğurböcekleriyle ilgisi nedir? Öykü kitaplarında çocukları yazarla ve eserin kendisiyle baş başa bırakmamız gerekmez mi?

Ey okur, sizin türünüz nedir ben biliyorum, adınızı bilmesem de. Bence insansınız ve de Dünyalısınız. Arkadaş olmamız için yeterli değil mi?

Sakız Ağacı
Kırmızı Denizyıldızı
Ceren Kurt
Resimleyen: Ayşe Akıllıoğlu
Elma Çocuk Yayınevi / 40 sayfa

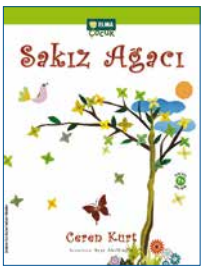

Dumanlı dağların eteğinde bir çocuk: Fikret Otyam

Nilay KAYA

Fikret Otyam çocuklar için yazdığı otobiyografik romanı Can Arkadaş'ta, bir ressamın hayata bakışındaki o ince hassasiyetle anlatıyor çocuk Fikret'in dünyasını. "Orada bir köy var uzakta," diyerek şarkı edilen diyarlarda büyüyen çocukların hangi değerlerle büyüdüğünü hatırlamak için…

Geçenlerde, çocukluğumun çizgi filmlerinden Heidi'ye denk geldim televizyon kanallarından birinde. Ağabeyimle birlikte oturup, aynı çocukluk heyecanıyla koca yanaklı ve koca yürekli bu pastoral kızın dünyasına kapılıverdik bir müddet. Dizi bitip ana geri döndüğümüzde, biraz da hayret duygusu kapladı ikimizi de. O gün gösterilen bölümde Heidi, hastalandığı için büyükbabasının kasaba vermeyi planladığı keçi yavrusunun başına gelecekleri öğreniyor, bu "trajediyi" engellemek için çoban Peter'in peşine takılarak Alpler'in çetin tepelerinde keçiyi iyileştirecek otlar bulmaya kalkışıyor, sonunda ne yapıp edip keçiyi iyileştirerek onu kasap yolculuğundan kurtarıyordu. Heidi'nin bu son karşısında yaşadığı mutluluk neredeyse inanılır gibi değildi.

Fikret Otyam'ın çocuklar için yazdığı otobiyografik romanı *Can Arkadaş*'ı okurken, işte bu anekdot geldi aklıma. Romanın kahramanı küçük Fikret ile kız kardeşinin, büyüklerin her zamanki pragmatik nedenlerle ellerinden almak istedikleri köpekleri Fertek'e olan hisleri, Heidi'ninkilerle çok benzer. Mekân Alpler yerine, Orta Anadolu'da "başı boz dumanlı dağların eteğinde bir kasaba", ama çocuk için bir hayvanın can dostluğu her daim, her yerde aynı.

BAŞI BOZ DUMANLI DAĞLAR

Resimlerinde sıklıkla Anadolu kırsalını konu edinen başarılı ressam Fikret Otyam, çocuklar için kendi çocukluğunu yazdığı *Can Arkadaş*'ta, resimlerindeki dünyaya bu sefer de yazıyla, bir çocuğun hiç büyümeyecek gibi dış dünya tarafından büyülendiği ruh haliyle yeniden hayat veriyor. 1976 yılındaki ilk basımından yıllar sonra İş Kültür Yayınları tarafından tekrar yayımlanan romana, Otyam'ın çizimleri ve romana konu olan mekânların fotoğrafları eşlik ediyor. Bu görsel zenginlik, artık izleyecek bir Heidi'leri olmayan günümüz çocuklarına fazla aşina gelmeyen bir dünyanın; kasabaların, köylerin, uyduruluveren oyunların oynandığı bağların, bahçelerin, dere kenarlarının, en iyi arkadaşların köpekler ve eşekler olabildiği bir hayatın kapılarını açıyor. Üstelik bu resim ve fotoğraflar çocuklara bilgi de veriyor: Keçilerin hep sırayla gittiklerini, köylerdeki ve kasabalardaki bazı evlerin duvarlarının çizimlerle süslendiğini (Otyam'ın bugünkü resim anlayışının kökenlerini görmek de cabası), köylü teyzelerin kışın soğuktan korunmak için yüzlerini nasıl örttüklerini ve bunun gibi daha birçok şeyi kitaptan öğreniyoruz.

MASAL TADINDA ANLATI

Otyam'ın romanına kattığı görsel etkinin canlılığı bir yana, otobiyografik anlatılarda sıklıkla rastladığımız, anıların art arda sıralanması yöntemi yerine, oluşturduğu derli toplu bir kurmaca olay örgüsü, okuduğumuz metni gerçeklikle hayal arasında bir çizgiye yerleştirerek, okuyucuya bir romandan alınan hazzı veriyor. Öksüz kalan kız çocuğu Havva'nın eve getirilişinde küçük Fikret ve kız kardeşinin önce onu yadırgayıp, sonra kardeşleri olarak benimsemeleri, çocukların dünyasına özgü şeffaflıkla anlatılırken ne kadar gerçekse, Fikret'le Havva'nın çocukça maceraları da o kadar gerçekçi bir dille aktarılıyor. Dolapların tepesine çıkıp şemsiyeden paraşüt yapıp atlama maceraları; kasabanın çocuklarının bisikletlerinden uçak yapıp bayır aşağı uçma denemeleri; masalcı teyzenin anlattığı masallardaki tuhaf yaratıkların etkisinde kalarak, haylazlıkları sonucu geçirdikleri hastalıklarda ağızlarından ateşler çıkaran ejderhalarla savaşmaları, bir masalın tadını ağzımıza sürmeyi de ihmal etmiyor.

Bu masalları ressam, yazar, gazeteci Otyam'ın değil de, küçük Fikret'in dile getiriyor olması, onları daha da içten ve canlı kılıyor. Keza, büyüklerin zaman zaman kolaylıkla unutabildiği ya da sürekli bahsettikçe anlamını boşalttıkları değerleri, bir çocuğun dile getirişi çok daha anlamlı. Ellerinden alınan topraklarda kötü şartlarda, emeğinin karşılığını alamadan çalıştırılan işçilerden biri olan Havva'nın babası, bu duruma isyan etmesinin bedelini hayatıyla öderken, küçük Fikret olayı, kasabada konuşulanlardan duyduklarını anlamlandırmaya çalışarak aktarıyor. Anlatıcı toplumsal bir eleştiri yapmak için yetişkin bir adam oluvermiyor o esnada. Fikret ve arkadaşları kendi evlerini inşa eden insanlara yardım ederlerken, oyun oynar gibi keyif alıyorlar.

Kısacası, Fikret Otyam, kendi çocukluğunu anlatırken ruhuna geri döndüğü küçük Fikret'in "başı boz dumanlı dağların eteğindeki" dünyasını, onun büyülenmiş ve etrafını algılamaya çalışan gözleriyle dillendirirken, "Orada bir köy var uzakta," diyerek şarkı edilen diyarlarda büyüyen çocukların hangi değerlerle büyüdüğünü, yetişkinlerin didaktik dumanlı perdelerini aralayıp, masalların içinden anlatıveriyor.

Can Arkadaş
Fikret Otyam
İş Kültür Yayınları
95 sayfa

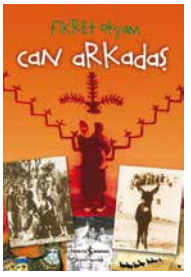

Dağ gelincikleri insanlığı yargılıyor…

Ferhat ULUDERE

Bir kuşak onu ve unutulmaz Martı'sını çok iyi tanıyor. İnsanın isterse her şeyi başarabileceğini, farklı olmanın aykırılık değil asalet olduğunu, özgürlüğün önemli olduğunu bir martının ağzından anlatan Richard Bach, yeni kitabı Meraklılar'da insanları bu sefer dağ gelincikleri üzerinden öykü ediyor.

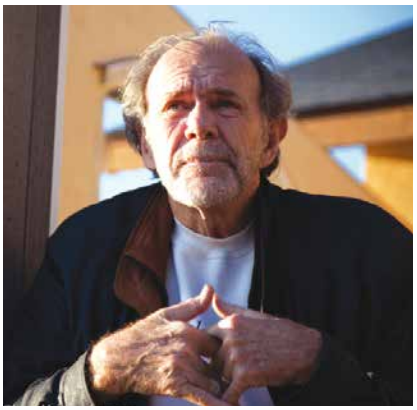

Çocukluğu doksanlı yılların başına denk gelen kuşaktık biz ve kahramanlarımız vardı. Bazılarını önceki kuşaklar devretmişti bize ve biz de onların değerini bilmek isterdik. İncitmemek, eskitmemek isterdik onları. Bazı kahramanlar ise bizim için yaratılmıştı, bizim dönemimizde... Onlarla yatıp kalkar, onlar gibi olmaya çalışırdık. Karate Kid'ten araba yıkamanın faydalarını, Cin Ali ve garip ailesinden okuma yazmayı, He-Man'den kılıç sandığımız sopaları gökyüzüne kaldırıp "Gölgelerin gücü adına!" diye bağırmayı öğrenmiştik. İlk bakışta bir kuşak için biraz tedirgin edici gibi değil mi? Ama, *"Bu çocuklar bunlarla yaşıyor, istikballeri nice olacak,"* diye düşünen kimse yoktu o zamanlarda. Matematiğin büyünce ne işe yarayacağını çözemediğimiz gibi, bu kahramanların da ileride hoş bir anıdan başka bir şey ifade etmeyeceğini bilmiyorduk o yıllarda.

Tüm bu kahraman karmaşası içindeki kuşağım, He-Man'den, Cin Ali'den ve Karate Kid'ten nasıl bir şeyler öğrenmişse, hayatı da bir martıdan öğrenmeye çalışmış ve büyük de fayda görmüştü. Evet, yanlış duymadınız; küçük bir martı, dâhil olduğum kuşağın hayatını değiştirmişti. Martı Jonathan Livingston uçmayı, hatta daha da ötelere gitmeyi istiyordu. Bizler de küçüktük, onun gibi uçmak ve sürüden ayrılıp başka şeyler yapmak istiyorduk. Richard Bach ismi o yıllarda yazıldı zihnimize. Bize hayatı göstermeye çalışan ilk adamdı. Annelerimiz komşunun pısırık çocuğu gibi olmamamızı isterken, o ne istersek onu yapmamız gerektiğini söylüyordu. Hatta bunu öyle güzel anlatıyordu ki hepimiz onun peşinden gitmek istiyorduk.

Bir martı üstünden halledilmeyecek hiçbir şey olmadığını, insanın istediği zaman istediği şeyi başaracağını, farklı olmanın bir aykırılık değil asalet olduğunu, özgürlüğün sanıldığından daha da önemli bir şey olduğunu anlatan Richard Bach, April Yayınları tarafından yayımlanan yeni kitabı *Meraklılar*'da ise insan yaşamının girdiği çıkmazlar üzerinde dolaştırıyor kelimelerini ve yine hayatı anlamlı kılmaya çalışıyor. Barışın, adaletin ve özgürlüğün bolca altı çizilen kitapta Bach, her zamanki uçma tutkusunu da yine satır aralarına gizliyor.

Richard Bach *Meraklılar*'da insanı insanla anlatmanın yerine dağ gelincikleriyle anlatıyor. Öyküdeki karakterler insanlarla bir arada yaşayan evrimleşmiş bir gelincik ırkı. Bu gelincikleri insandan ayıran özellikleri ise insana ait bazı duyguların onlarda olmayışı. Mesela onlar savaş, açgözlülük ve kötülük bilmiyorlar. İnsanın vazgeçemediği bu duygular ve yaşam biçimiyle uğraşmak yerine, vakitlerini kitapta yer alacak birçok macerayla geçirmeyi seçiyor ve böylece insanlara örnek bile olabiliyorlar.

Dağ gelincikleri üzerinden ilerleyen *Meraklılar*, her Richard Bach kitabı gibi, geniş bir felsefi altyapıya sahip. İyi insan olmanın önemine ve bolca iyi niyete dayalı bu felsefi zemin günümüz için kaygan gibi görünebilir, ama öngördüğü yaşamın daha güzel olacağı kesin.

Bach kitap boyunca okuru bazen sarsan, bazen de gülümseten sorular sormayı ihmal etmiyor. O sordukça cevaplar tek tek bulunuyor, hatta bunca karmaşık sorunun cevabının bu kadar yakında, yani insanın kendisinde olduğuna şaşarak bakıyor okur.

Beş kitabın bir araya gelmesiyle oluşan eserde, Oz Krallığı'nın sırrına varmak için yola çıkıyoruz ve efsanenin içine giriyoruz. Irk, ateş, tekerlek, alfabe ve nezaket kavramlarının ele alındığı bölümlerde, ağırlıklı olarak Richard Bach'ın gözünden insanlığın içler acısı durumunu dinliyoruz.

Her Richard Bach romanı gibi yaş ayrımı olmaksızın okunan kitap temelde Stormy, Monty, Budgeron, Shamrock ve Jasmine adlı kahramanların, kendileri için en doğru olanı bulma arayışları ve bu arayış sırasında biz insanlara da yardım etmeye çalışırken başlarından geçen ilginç maceralar üzerine kurulu. Mesela Shamrock, yaşadığı dünyayı anlamaya çalışan küçük bir kız çocuğu. Onun anlam arayışına biz de katılıyoruz. Geçmiş, gelecek ve şimdi üzerinden hareket ederek sorunlar yeniden anlamlanıyor; çağ yeniden şekilleniyor ve bildiğimiz her şey yeniden düzenleniyor. Bach hiçbir zaman ders vermiyor, sadece anlatıyor ve hisse her zamanki gibi kıssanın içinde yer alıyor.

Kitapları arka arkaya dört yıldan fazla bir süre boyunca *New York Times* en çok satanlar listesinde yer alan bir yazarın imzasını taşıyan *Meraklılar*, insan olmanın ışığında insanı gülümseten mesajlar taşıyor.

Meraklılar
Richard Bach
Çeviren: Aslı Esen Arslan
April Yayıncılık / 448 sayfa

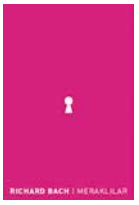

EĞLENCELİ BİLGİ DÜNYASI

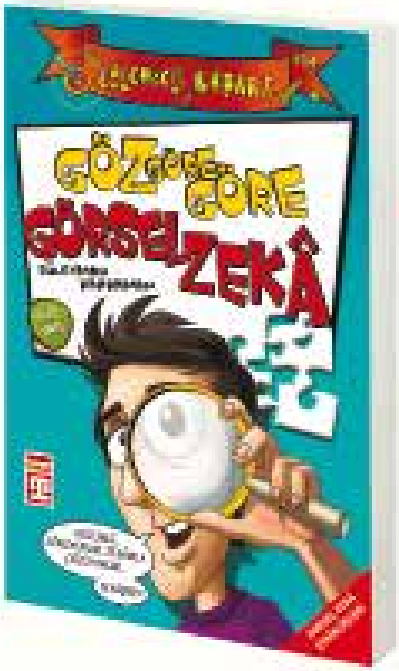

çok komik,
çok şaşırtıcı,
çok eğlenceli

KİTAPLAR BU DİZİDE...

Kim demiş yazın kitap okunmaz diye! Eğlenceli Bilgi Dünyası'nın süper ötesi kitaplarında-yani hepsinde-kampanya var! Ailenin kitapçısından ısrarla iste! "Taze tükendi" derse başka bir kitapçıya git. O da "Kalmadı!" derse internetten sipariş ver! Hâlâ bulamadıysan ben sana ne diyeyim...

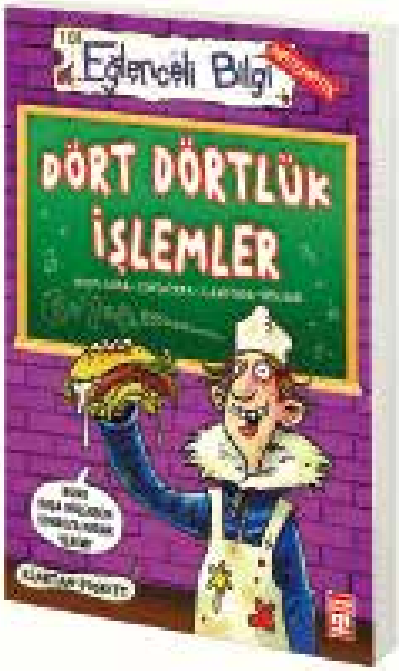

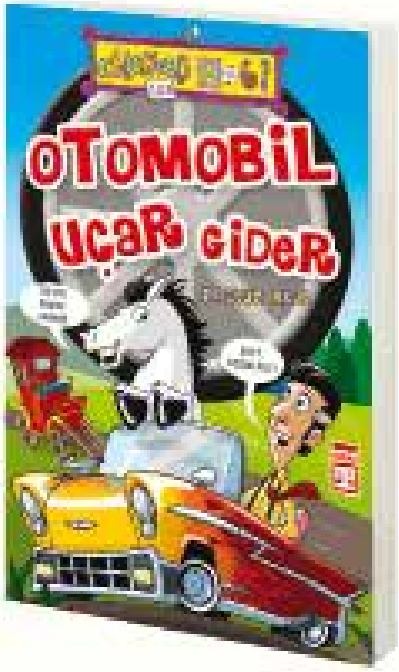

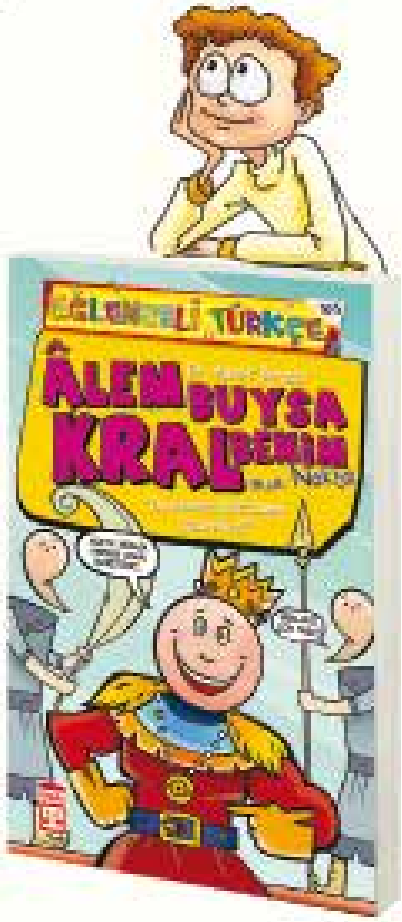

Eğlenceli Bilgi Dünyası
Ödüllü Yarışma
facebook'ta

TİMAŞ

eglencelibilgi.com - facebook.com/eglencelibilgidunyasi

Behçet ÇELİK

Küçük insan, büyük tacir...

Hollandalı yazar Willem Elsschot'un 80 yıl önce kaleme aldığı Peynir, edebiyatın çok tanıdık bir temasını ele alıyor ve bir yandan sınıf atlama özlemi içindeyken, bir yandan da üst sınıflar karşısında hissettiği aşağılık duygusuyla ezilen ve kendine yabancılaşan orta sınıfın ironik trajedisini ele alıyor.

Gogol'ün ve Çehov'un öykülerinde sıkça rastlarız onlara; Dostoyevski'nin *Yeraltından Notları*'nın kahramanının da onlarla bir akrabalığı var gibidir. Toplumsal yapının yukarılarında değillerdir, varlıklı sayılmazlar. İşleri güçleri gereği, kendilerinden daha zengin ve daha yukarıda olanlarla temas içerisindedirler. Bu temasta onları sıkıntıya sokan şeyler vardır. Kendilerini beğendirmek isterler; bu isteğin altında onlar gibi olma arzusu, onların sahip olduklarına, yaşam tarzlarına duyulan imrenmeyle karışık kıskançlık hissedilir. Bu hislerle öbürlerinin karşısına çıktıklarında sürekli bocalarlar. Kendilerini beğendirmek ister, takdir görmek arzusuyla yapmacık davranışlarda bulunurlar. Aralarındaki farkın kolayca kapanmayacağını bildikleri için bu yapmacıklığın anlaşılmasından çekinir, korkarlar. Korktukça elleri ayaklarına dolanır. Çoğu kez tam bu bocalama anlarında tanırız onları; üstlerindekilere hem hayran hem düşmandırlar; kendileri hakkında da sağlıklı değerlendirmelerde bulunamazlar. Kendilerini hor gördükleri için başkaları tarafından da hor görüldüklerini sanır, gülünç duruma düşmekten çekindikleri için gülünç duruma düşerler. Bizim gülünçlük dediğimiz şeyi trajedi olarak yaşarlar. Kimi zaman içindeki çıkamadıkları bu sarmallar felaketlerini hazırlar.

Bu gibi bocalamalar edebiyatçıların anlatmayı, araştırmayı sevdikleri insanlık durumlarındandır. Böylesi yapıtlarda insanın çelişkili iç dünyasının ve çapraşık ruh hallerinin yanı sıra, toplumsal yapıdaki eşitsizlik ve katı hiyerarşik yapıların insanı ne hale getirdiğinin hikâyesi de çıkar ortaya. Hollandalı yazar Willem Elsschot'un neredeyse 80 yıl önce yazdığı *Peynir* de bu tarzdaki kitaplardan. 19. yüzyılda kaleme alınan hikâye ve romanlarda, daha çok küçük memurun amirleri karşısında düştüğü hâller anlatılmıştır. 20. yüzyılın başlarında geçen *Peynir*'de ise tersanede kâtip olarak çalışan Laarmans'ın varlıklı insanların karşısındaki bocalamasına tanık oluyoruz. Gündelik hayatta bir araya gelmeyeceği bir grup insanla rastlantı sonucu görüşmeye başladıkça, onlardan ne kadar farklı bir hayatı olduğunu fark eder. Bu farkın ayırtında olan varlıklı ahbabı Van Schonbeeke'nin işgüzarlığı sonucunda tuhaf bir ticaret işine girişir. Sadece Van Schonbeeke'nin işgüzarlığı değildir elbette söz konusu olan; Laarmans da onlardan biri olma düşüne kendini kaptırır ve birkaç gün içerisinde peynir tacirine dönüşür. Bir peynir üreticisinin "Belçika ve Lüksemburg Büyük Dükalığı"ndaki temsilcisi olmuştur; satması gereken yirmi ton peyniri vardır artık.

GERÇEKLİKLE BAĞI YİTİRMEK

Bu işe hiç uygun biri değildir oysa. Laarmans'ın nasıl biri olduğunu, romanın başında, annesinin cenazesi sırasında düştüğü zorluklar aracılığıyla az çok öğreniriz. Daha sonra da Van Schonbeeke ve arkadaşlarına kendini beğendirmeye çalışırken düştüğü hâller ve roman boyunca tanık olduğumuz iç sesi, peynir işinde pek de başarılı olamayacağını bize hissettirir. Büsbütün kendini bilmez birine dönüşür gün geçtikçe. Tüccar ve zengin olma hayaline kapıldıkça, hayal ile gerçeği birbirine karıştırmaya başlar; özellikle pohpohlandığı anlarda gerçeklikle bağını iyice yitirir. Dışarıdan her şeyi yoluna koymuş görüntüsü vermeye başlasa da içerisi hiç öyle değildir. Laarmans da bunu gün geçtikçe sezecektir.

EDEBİYATIN GÜCÜ

Laarmans'ın gerçeklik duygusunu iyiden iyiye yitirdiği anlarda romanın ironisi zirveye çıkıyor. Ondan çok daha gerçekçi olan karısının uyarılarını hor görüp, içi kof bir kendine güvenle kendisini büyük bir tacir sanmaya, ticaret üzerine ahkâm kesmeye başlar örneğin; peynirleri satmaya çabalamak yerine, antetli kâğıt bastırmak, ofisini düzenlemek gibi işlerle zaman geçirir. Elsschot, Laarmans'ın kişiliğinde, sınıf atlama hayaliyle gerçeklik duygusunu yitirmeye her an teşne olan orta sınıfla, hatta iş dünyasının çeşitli hâlleriyle dalga geçiyor. Laarmans'ın bir kilo peynir satamamışken Gıda Mamülleri Tacirleri Derneği'nin başına getirildiğini söylemek durumu anlatmaya yeterli olacaktır sanırım.

Peynir, eğlenceli bir roman. 80 yıl önce yazılmış, ama günümüzü de anlatıyor. Edebiyatın ülkeler ve yıllar aşan gücünün güzel bir örneği. Ülkemizde pek bilinmeyen Hollanda edebiyatını tanımak için de mütevazı bir başlangıç olabilir.

Peynir
Willem Elsschot
Çeviren: Burcu Duman
Kanat Kitap / 140 sayfa

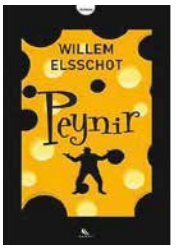

Şair olacak çocuk…

Yankı ENKİ

Pam Muñoz Ryan, Hayalperest adlı kitabında, hayalperest bir çocuk olan ve babası tarafından her tür zorla "doğru yola sokulmaya" çalışılan Neftali Reyes'ın öyküsünü anlatıyor. Babası adından utandığı için sonradan ismini bile değiştiren Neftali, yeni ismiyle Nobel ödüllü bir şair oluyor.

Düşüncelerimizden davranışlarımıza, duygularımızdan alışkanlıklarımıza, takıntılarımızdan korkularımıza kadar her şeyimizin köklerini çocukluğumuzda arıyoruz. Başka bir açıdan bakarsak, çocukluğumuzun renkli ve zengin evrenini büyüdüğümüzde yok edemiyoruz, onu zaman zaman hayallerimizde tekrar keşfediyoruz.

Hayalperest'te Pam Muñoz Ryan, unutulmaz bir hayalperestin, aslında tanıdık bir düş gezgininin çocukluğunu keşfe çıkıyor. Bir yaşam öyküsünden ve bir hayalperestin şiirlerinden ilhamla yazılmış bir roman sunuyor bize. İşte o hayalperest, Güney Amerika'nın dünyaya kazandırdığı en değerli kültür insanlarından biri ve Nobel ödüllü ünlü bir şair. Yine de sürprizi bozmamakta fayda var. O isimle kitabın sayfalarında karşılaştığınızda ve şiirlerin köklerini şairin çocukluğunda gördüğünüzde, kim bilir, belki de sadece içinizde hâlâ yaşattığınız çocuğu değil, karanlık köşelere gizlediğiniz, hafızanızın sandıklarında sakladığınız şiirlerinizi de keşfedeceksiniz.

Şairimiz, bugünkü bildiğimiz, kendisine daha sonradan seçtiği isimle anılmıyor kitapta. Çocukluk ismiyle anılıyor. Hayalperestimizin ismi Neftali Reyes. O, gördüğü her şeye farklı bir açıdan bakabilen; her şeyin farklı bir rengini görebilen; yolda, kenarda köşede ne bulursa toplayıp evine götürmek isteyen; taşa, kuşa, böceğe, ağaca bunlar sanki birer sanat eseriymişçesine yaklaşan, hatta başka nasıl yaklaşılır bilmeyen biri. Gerçekliğin boşluklarını şiirle doldurabilen bir hayalperest Neftali.

Büyüdüğünde duyarlı biri olacağını, her şeyin, her ayrıntının şiirini yazabileceğini, çocukluğunun hayallerle dolu dünyasında görmek mümkün. Onun dünyası hayallerle dolu, ancak gerçeklerden arınmış değil. Zaten Neftali'nin çocukluğu bize, gerçeklerin hayallerle olan karşılıklı alışverişini gösteriyor. Gerçekler yüzünden var hayalperestler, ama hayaller yüzünden bazı gerçekler daha da acı verici olabiliyor. Neftali'nin babası, işte o acı gerçeğin temsilcilerinden biri. Şiirlerin, kitapların, sözcüklerin düşmanı; ve okuma yazmaya meraklı Neftali'yi olduğu gibi, müziğe ilgi duyan erkek kardeşini de cezalandıran kişi. Hayalperestliğin para getirmeyeceğini bilmek, bu yüzden oğlunun doktor olmasını istemek ve onu bunun için zorlamak; Neftali'nin babasının bildiği tek yol bu.

Neftali'nin annesiyse onu dünyaya getirdikten iki ay sonra hayatını kaybetmiş, yine de aralarında kurulmuş şiirsel bir bağ var. Bu anlamda Neftali, annesini hiç tanımamış olsa da, babasından daha yakın ona. Çünkü annesi de tıpkı kahramanımız gibi kâğıtların üzerine sürekli sözcükler karalayan bir hayalperestmiş zamanında. Babası için bir suçlama nedeni bu; Neftali içinse duyabileceği en güzel şeylerden biri.

Tabii ki hayalperestimizin kendine örnek aldığı, hatta taklit ederek onun gibi olmaya çalıştığı bir kılavuzu da var ailesinde. Dayısı Orlando, kâğıtlara bir şeyler karalamayı yaşamdaki tek onuru ve mesleği haline getirmiş, hatta bunu canı pahasına yapan bir yazar. Kısacası, Neftali'nin olmak istediği kişi Orlando dayı. Aynı zamanda çok önemli bir dayanak noktası Neftali gibiler için. Çünkü o bir çocuk değil, ama hâlâ bir hayalperest ve öyle kalabilmenin mücadelesini veriyor yaşamın acı gerçeklerine karşı.

Şairin babasında acı gerçekler vücut buluyor, nitekim oğlunun isminden bile utanması, şairin bugün bizim ve tüm dünyanın bildiği ismini seçmesine neden olmuş. Pam Muñoz Ryan'ın eklediği dramatik bir unsur değil bu. Kitapta karşılaşacağınız ve kendi başınızdan geçmiş gibi derinden hissedeceğiniz birçok etkileyici olay gibi, bu da bir hayalperestin, küçüklüğünden beri aklının başka yerde olmasıyla suçlanan bir şairin gerçeği.

Hayalperest'in kapağında Neftali'yi bir silüet, bir gölge olarak göreceksiniz. Bu kitap genç okurlara yönelik, ama kaç yaşında olursanız olun, o siluete kendi yüzünüzü yerleştirebilirsiniz. Az önce belirttiğimiz gibi, *Hayalperest* yetişkinlere hayallerin, hayal dünyasının zenginliğini hatırlatıyor, ancak bu kitabı küçük yaşta okumaları, çocuklara ve gençlere hayalperestlikten, hayallerinden utanmamayı öğreteceğe benziyor.

Aklı başka yerde olanlara, şair olacak çocuklara selam!

Hayalperest
Pam Muñoz Ryan
Çeviren: Özlem Sığırtmaç
İthaki Yayınları / 384 sayfa

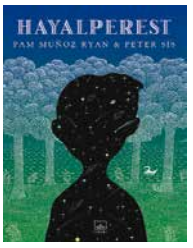

Acaba şu dağların arkasında ne var?

yeni

Uzakları merak eden, içi içine sığmayan küçük, zarif, sevimli zürafa Bumba'nın başından geçenleri okurken cesaretine hayran kalacaksınız...

Takılın Bumba'nın peşine, yolculuğa çıkıyoruz!

ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI

CAN ÇOCUK

CAN ÇOCUK 36 YAŞINDA